

Danskernes syn på oversvømmelser

Rapport for Kystdirektoratet

Marts 2023

Indhold

3	Om undersøgelsen
5	Hovedkonklusioner
8	Syn på og prioritering af sårbarhedskategorier
16	Erfaring med oversvømmelser
18	Viden om og opfattede årsager til oversvømmelser
24	Bekymring for oversvømmelser
29	Ansvar i forbindelse med oversvømmelser
34	Opfattelse af risiko i forbindelse med oversvømmelse
37	Metode

Om undersøgelsen

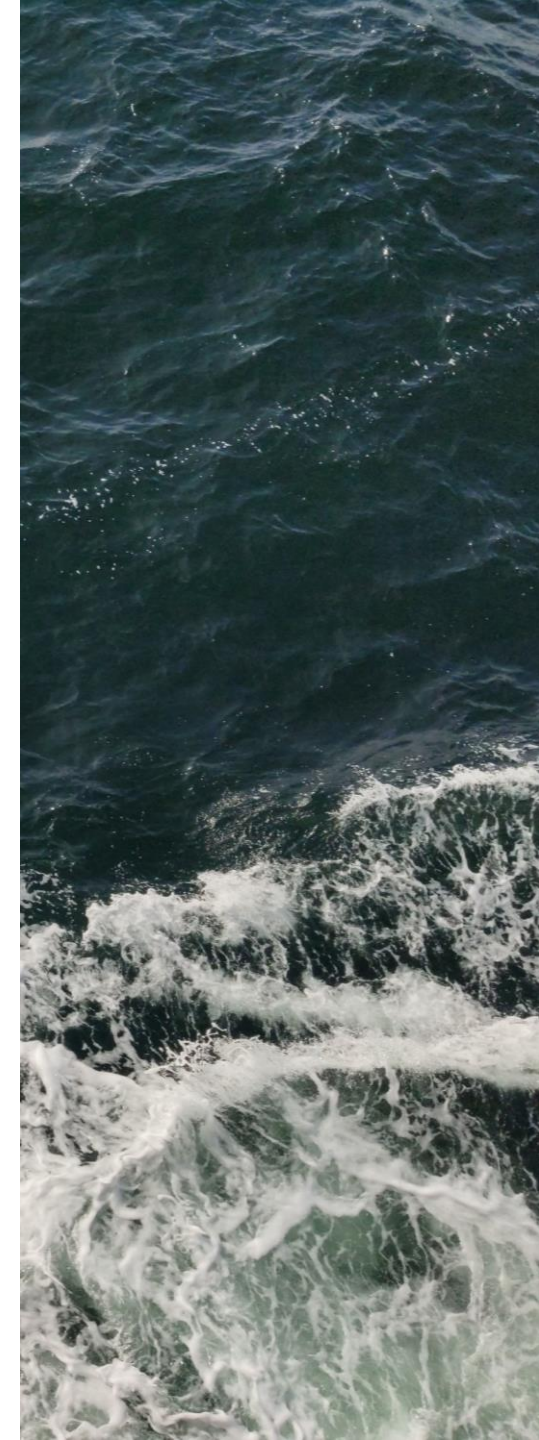
Undersøgelsen kortlægger danskernes syn på oversvømmelser og prioriteringen af sårbarhedskategorier

På baggrund af den nationale vurdering af risiko for oversvømmelse fra hav og vandløb, udpeger Kystdirektoratet hvert sjette år risikoområder i Danmark. For hvert område skal der udarbejdes risikostyringsplaner af de involverede kommuner. Kystdirektoratet arbejder på nuværende tidspunkt med, at der fremover i udpegelsen af risikoområderne og i udarbejdelsen af risikostyringsplanene skal være en vurdering af betydningen af oversvømmelser for mennesker, økonomi og natur, tre såkaldte sårbarhedskategorier. For at kunne lave en relevant afvejning af dette, er det således relevant for Kystdirektoratet at kende danskernes forståelse og prioritering af de forskellige kategorier.

Epinion har derfor gennemført en undersøgelse bestående af to dele; indledningsvist har vi gennem 20 kvalitative dybdeinterviews eksplorativt undersøgt danskernes forståelse af og oplevelse med oversvømmelser, hvad der bekymrer dem, og hvem de mener der har ansvaret før, under og efter en oversvømmelse. Med afsæt i dette har vi gennemført en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, hvor vi blandt andet har undersøgt danskernes viden om og erfaring med oversvømmelser, hvordan de forholder sig til ansvar før, under og efter en oversvømmelse, og deres syn på og prioritering af de tre kategorier.

Undersøgelsen giver således både ny viden om, hvilken betydning forskellige sårbarhedskategorier har for danskernes vurdering af oversvømmelsers betydning. Og den tilgang, der ligger bag undersøgelsen, udgør samtidig et generelt måleredskab, som risikoområder fremadrettet kan bruge til inkludere befolkningsperspektivet i deres risikostyringsplaner.

I indeværende rapport vil vi først præsentere undersøgelsens hovedkonklusioner, og efterfølgende går vi i dybden med de enkelte temaer gennem en kombination af kvalitative og kvantitative indsigter. Rapporten vil konkret berøre følgende: danskernes syn på de tre sårbarhedskategorier og disses betydning for vurderingen af, om konsekvenserne af en oversvømmelse er alvorlige eller ej. Herefter følger danskernes erfaring med, viden om, og bekymringer for oversvømmelser; hvem de mener har ansvaret i forbindelse med oversvømmelser; danskernes opfattelse af risikoen for oversvømmelser.

Hovedkonklusjoner

Hovedkonklusioner: de tre sårbarhedskategorier

Begrænsning af adgang til lægehjælp påvirker danskernes opfattelse af oversvømmelsers konsekvenser kraftigt

Det har størst betydning for danskernes oplevelse af konsekvenserne ved oversvømmelse i den sociale kategori, hvis det betyder begrænset adgang til lægehjælp.

Påvirkning af forsyning og spørgsmål om, hvor meget konsekvenserne rammer socialt udsatte har også betydning for danskernes vurdering, men effekten er mindre end af konsekvenser for adgang til lægehjælp. Adgang til skolegang har til gengæld næsten ingen betydning for vurderingen af en oversvømmelse.

I de kvalitative interviews fremgik det at den sociale kategori er den kategori, der bliver prioriteret højest, fordi udgangspunktet for at vurdere konsekvenserne netop er, hvad de betyder for mennesker og særligt dem, der er udsatte.

Økonomiske konsekvenser har den største betydning for danskernes vurdering af oversvømmelser, når de er tæt på borgerne

Når danskernes skal vurdere de økonomiske konsekvenser ved oversvømmelser, orienterer de sig mod det, der har betydning for dem selv.

Således har skader på boliger og konsekvenser for den enkeltes daglige transport stor betydning for hvordan danskerne vurdere konsekvenserne af en oversvømmelse. Og omvendt har konsekvenser for virksomheder relativt mindre betydning, og konsekvenser for landbruget slet ingen betydning.

I de kvalitative interviews fremgik det at den økonomiske kategori typisk prioriteres lavere end den sociale kategori, men dog stadig højt, fordi økonomien ses som en forudsætningen for et velfungerende samfund, og dermed er den også svær at skille den sociale kategori.

Skader på naturen har kun betydning for danskernes vurdering af oversvømmelser, når det kobles til menneskers brug af naturen

Oversvømmelsers konsekvenser for naturen har også substantiel betydning for danskerne, men *kun* når der er tale om konsekvenser for naturen, som også har betydning for mennesker.

Således har det væsentligt betydning for vurderingen af en oversvømmelses konsekvenser, hvis naturområder ikke længere kan bruges af borgerne i et område. Omvendt har det ikke indflydelse på vurderingen, at dyre- og planteliv ødelægges, når det er afskåret fra menneskers brug af naturen.

I de kvalitative interviews fremgik det, at naturkategorien for de fleste har lavest prioritet. Prioriteringen blev baseret på en logik om at naturen kan genoprette sig selv, mens mennesker og bygninger skal have hjælp til at tilpasse sig under en oversvømmelse.

Danskernes erfaring og viden om oversvømmelser er lille, men langt de fleste bekymrer sig – størstedelen mener staten har et væsentligt ansvar for håndtering

16% af danskerne har erfaring med oversvømmelser

En ud af seks danskere har på et tidspunkt oplevet en oversvømmelse, og ud af dem har lidt mere end halvdelen (52%) oplevet at vandet kom ind i deres hjem, mens mere end hver fjerde (27%) har oplevet, at vandet kom ind i deres bygning uden at gøre skade på deres hjem, og næsten lige så mange (26%) har oplevet, at vandet kom ind i deres have eller gård.

Uanset graden af oversvømmelsen, berettes om en ubehagelig oplevelse, der for nogle har haft betydning for hvor og hvordan de har bosat sig efterfølgende, eller at de går med overvejelser om flytning.

Danskernes viden om oversvømmelser er lille, men mange er bekymrede

Danskernes viden er størst om dét, som er tættest på dem: De har størst viden om risikoen for oversvømmelse i deres eget hjem, men mindre om deres by, og igen endnu mindre om deres kommune, ligesom få har viden om risikoområder i Danmark.

Omvendt er meget få bekymrede for oversvømmelse af deres eget hjem, mens flere bekymrer sig for oversvømmelser andre steder i Danmark, hvilket hænger sammen med at kun 8% bor i et risikoområde.

Mange kæder oversvømmelser sammen med klimaforandringer, hvilket bidrager til den generelle bekymring.

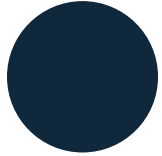
Det er primært staten, der har ansvar for oversvømmelser

Danskere mener kommunerne har ansvar for at forbygge alvorlige skader ved en oversvømmelse, mens staten har ansvar for beskyttelse før, akut hjælp under og omkostninger efter en oversvømmelse.

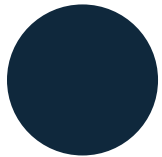
Således mener 71% at kommunen har det primære ansvar for at forebygge alvorlige skader, mens 77% mener at staten har ansvar for at beskytte mod oversvømmelser. Ligeledes mener 77% af danskerne at staten har ansvar for at yde akut hjælp under en oversvømmelse, og på samme måde mener 71% af staten har ansvaret for de økonomiske omkostninger der måtte være efter en oversvømmelse.

Syn på og prioritering af sårbarhedskategorier

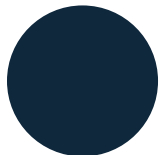
Prioritering mellem forskellige kategorier af skader efter oversvømmelser er afdækket gennem interviews og en surveyeksperimentel tilgang

Danskernes **prioritering af forskellige sårbarhedskategorier** er afdækket gennem 1) **kvalitative interviews**, hvor danskerne udfolder hvad de tænker om de enkelte kategorier og hvordan de ville prioritere dem, og 2) **et conjoineksperiment**, som efterprøve hvilke faktorer, der har indflydelse på et konkret valg mellem to fiktive scenarier

I **conjointeksperimentet** er respondenterne blevet præsenteret for et scenarie, hvor **to fiktive områder er blevet oversvømmet**, og hvor danskerne er blevet bedt om at vælge *hvilket område, som er ramt hårdest af oversvømmelsen*. Ud fra deres valg estimeres den kausale effekt af skader i forskellige sårbarhedskategorier på vurderingen af en oversvømmelse. Dermed testes det hvilken vægt danskerne tillægger skader inden for forskellige sårbarhedskategorier.

Forud for scenarierne er respondenterne blevet præsenteret for en tekst, som beskriver, **hvilke konsekvenser en oversvømmelse kan have for forskellige sårbarhedskategorier**. Formålet med teksten er at lade respondenterne vælge mellem de fiktive scenarier på baggrund af **en større viden om konsekvenserne af oversvømmelse** end de har forud for undersøgelsen.

Den sociale sårbarhedskategori er for de fleste den vigtigste at tage højde for – og i særlig grad generel kritisk infrastruktur og hjælp til udsatte samfundsgrupper

Den sociale sårbarhedskategori, der tager højde for den potentielle negative indvirkning, som oversvømmelser kan have på menneskers velbefindende, er for langt størstedelen af de interviewede personer den vigtigste at tage højde for i en sårbarhedsmodel.

Mange forstår kategorien som en hjælp til de mennesker, der har været eller kan blive udsat for en oversvømmelse, og således handler det for dem både om sikring og om akut hjælp. Andre er imidlertid splittede, da de hælder til at de mennesker, der kan blive udsat for en oversvømmelse, selv har valgt at bo i et risikoområde.

Først og fremmest fremhæves den kritiske infrastruktur som essentiel at tage højde for, da dette vil have direkte indvirkning på de rantes velbefindende.

Dernæst lægges vægt på det særlige hensyn til samfundsgrupper, der på grund af forskellige faktorer som alder, sundhed, økonomi eller forankring i lokalsamfundet, er særligt udsatte i forbindelse med en oversvømmelse.

Generelt er der en opfattelse af at det kollektive, herunder skoler, plejehjem og daginstitutioner samt sårbare samfundsgrupper, er vigtigere at indregne i en social sårbarhedsmodel end det individuelle, herunder boligvarter og grundejere.

Den sociale sårbarhedskategori indbefatter, hvordan oversvømmelser kan have en negativ indvirkning på menneskers velbefindende. Den tager blandt andet højde for faktorer, der gør folk særligt sårbare, som alder, sundhedstilstand, økonomisk situation osv. Den rummer også, hvordan oversvømmelser kan føre til mindsket adgang til kritisk infrastruktur, som nødhjælp, sundhed, elektricitet, vand, uddannelse osv.

“

Den sociale dimension er meget vigtig, fordi det kan påvirke personer og familier med færre midler. Man skal prioritere alle dem, der er påvirket, alle skal behandles lige, men de bør prioritere børnefamilier og gamle og svage, det er klart mennesker, der skal have hjælp først, før alt andet. (Mand, 56 år, Jyllinge)

”

“

Den sociale dimension skal der selvfølgelig være en plan for. At man tager højde for menneskers sundhed og folks sikkerhed er det allervigtigste, og veje til og fra hospitaler er altafgørende. (Kvinde, 60 år, Holstebro)

”

“

Det synes jeg sørme er vigtigt, fordi hvis vi trives og ikke har frygt, og hvis vi føler os sikre så kan vi yde mere. Man kan godt se hvordan ting kan bryde sammen, med min erfaring ved jeg godt hvordan det kan påvirke den enkelte. Man skal have en plan og begynde at arbejde ud fra dem, og man skal starte inden de oplever en oversvømmelse. (Kvinde, 77 år, København)

”

Inden for den sociale kategori har afbrydelser af adgangen til lægehjælp den største indflydelse på danskernes vurdering af en oversvømmelses konsekvenser

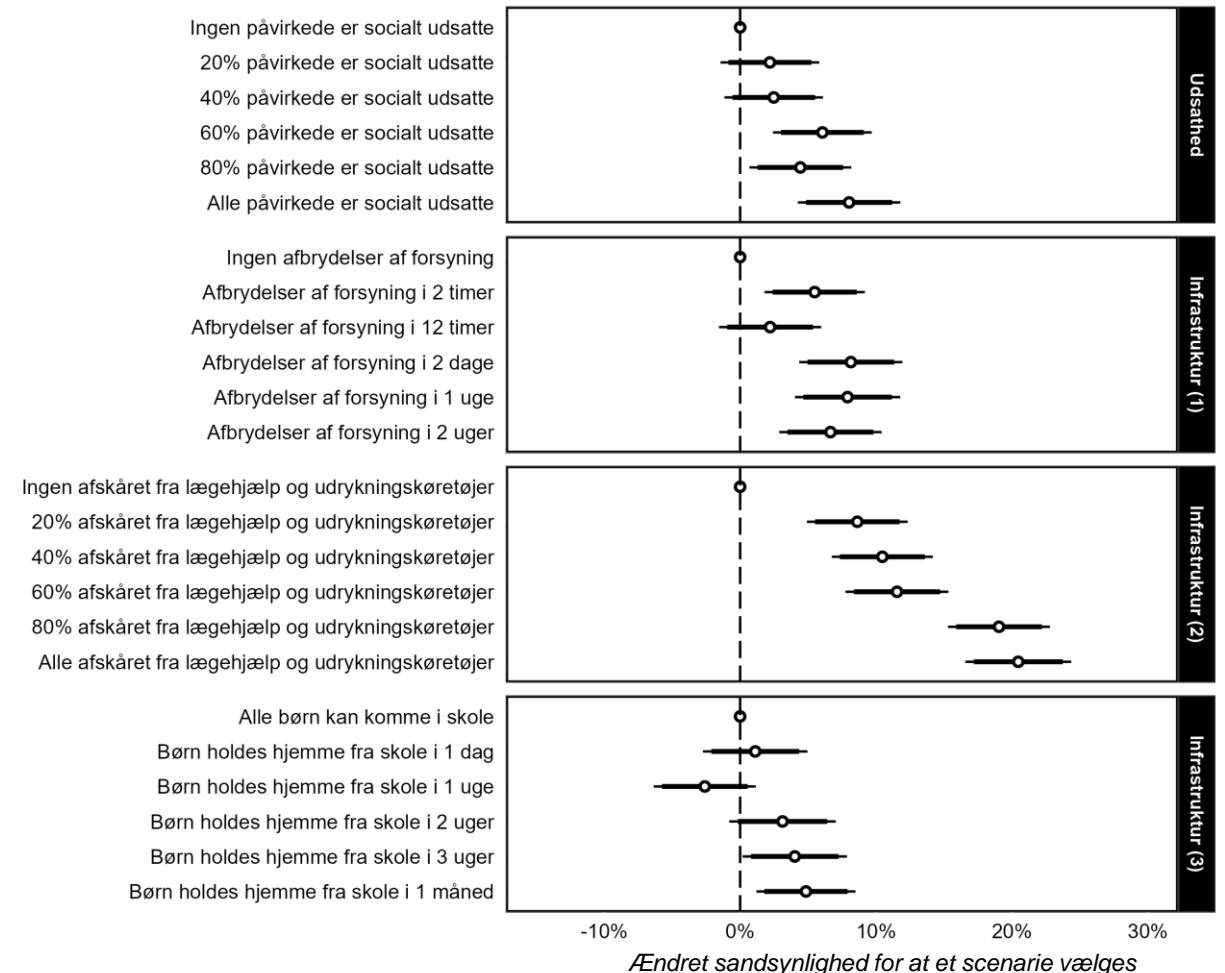
Figuren til højre viser de resultater fra conjointeksperimentet, som afspejler den sociale kategori i Kystdirektoratets skadesmodel.

Figuren viser, hvilken betydning det har, at en oversvømmelse rammer socialt udsatte borgere og kritisk social infrastruktur, når danskernes skal vurdere hvilket af to områder, som oplever de mest alvorlige konsekvenser af en oversvømmelse.

Figuren viser, at danskerne tillægger det relativt mindre vægt, at dem, der rammes af en oversvømmelse er socialt udsatte, men at effekten er statistisk signifikant, hvis mindst 60% af dem, der rammes, er socialt udsatte. Således er danskerne hverken mere eller mindre tilbøjelige til at vælge at et område, hvor 40% af indbyggerne er socialt udsatte, er hårdest ramt af en oversvømmelse, fremfor et område, hvor ingen af indbyggerne er socialt udsatte.

Figuren viser også effekten af tre forskellige aspekter af kritisk social infrastruktur: forsyningen af el og vand, adgang til lægehjælp og udrykningskøretøjer samt adgang til uddannelse. Der er substantielle forskelle på, hvordan hver af de tre aspekter påvirker danskernes vurdering af, om en oversvømmelse er alvorlig eller ej. Det fremgår, at adgang til lægehjælp påvirker borgernes vurdering af en oversvømmelse meget, og det har en signifikant effekt på vurderingen af oversvømmelsen uanset hvor mange, der mister adgang til lægehjælp og udrykning. Afbrydelser i forsyningen af el og vand har også en signifikant effekt på danskernes vurdering af en oversvømmelse, men effekten er lige stor, uanset om afbrydelsen varer kort eller lang tid.

Omvendt er der kun en meget lille effekt af, at adgangen til skolegang forstyrres, og effekten er kun signifikant, hvis børnene skal holdes hjemme i mindst tre uger.

Den økonomiske kategori er for mange næsten lige så vigtig som den sociale kategori, da den bliver set som en forudsætning for at samfundet kan løbe rundt

I forlængelse af den sociale kategori kommer den økonomiske kategori, da mange ser de to kategorier som stort set ligestillede, og enkelte ser denne kategori som den vigtigste. Dette fordi økonomi bliver set som en forudsætning for, at samfundet kan fungere.

Når interviewpersonerne skal forholde sig til de økonomiske konsekvenser, der kan være ved en oversvømmelse, tænker mange først og fremmest på de kollektive ting, der kan tage skade. Det vil med andre ord sige infrastrukturen og offentlige bygninger. Nogle nævner hertil at beskyttelsen af kulturarv og vidensinstitutioner er vigtige at tage højde for, da de rummer uerstattelige genstande og projekter.

Andre mener, at den skade, der kan ske på private ejeres bygninger, vægter højest. Ikke desto mindre mener langt de fleste at sikringen mod oversvømmelse er vigtig at indregne her, da den dominerende holdning er, at privatpersoner selv har et ansvar for at forsikre sig, hvis de bor i et risikoområde, fordi de selv har valgt at bosætte sig der.

Nogle nævner også vigtigheden af at indregne sikring af og hjælp til virksomheder og landbrug i en sårbarhedsmodel. Særligt virksomheder fylder for interviewpersonerne, da mange i forbindelse med en oversvømmelse har oplevet, at butikker i deres lokalområder er blevet nødsaget til at lukke efterfølgende. Imidlertid mener flere også at virksomheder og landbrug, ligesom privatpersoner, ligeledes har ansvar for at beskytte sig selv, gennem blandt andet forsikringer.

Den økonomiske sårbarhedskategori tager den potentielle økonomiske skade fra oversvømmelser både lokalt og nationalt i betragtning. Dette indbefatter blandt andet skade på bygninger, virksomheder, landbrug og ikke kritisk infrastruktur i det område der er udsat for oversvømmelsen.

“

Man skal kun beskytte det der er vores fælleseje, jeg tænker virksomheder og landbrug i princippet er privatejet, så de må selv sørge for at have en forsikring. Fordi der skal være til det fælles, vores historiske bygninger, skoler osv.
(Kvinde, 66 år, Hvidovre)

”

“

Det er svært at udelukke, folk skal også kunne komme på arbejde, og markerne skal kunne dyrkes. Det duer jo ikke, at skolen og benzintanken ikke duer, og butikker kan man heller ikke undvære.
(Kvinde, 51 år, Østbirk)

”

“

Det økonomiske er det primære, det er værdier, det er jo i første række de fysiske materielle værdier vi kigger på men derefter følger jo de samfundsmæssige værdier i produktion, og så er det værdier på et kollektivt plan, lokalsamfund, region, stat, hvor der skal udøves en vis anstrengelse for at beskytte, vi får selvsagt et velfærds- og produktivitetstab. (Mand, 66 år, Roskilde)

”

...men inden for den økonomiske kategori har de skader, som har direkte konsekvenser for den enkelte borger, den største effekt på danskernes vurderinger

Figuren til højre viser de resultater fra conjointeksperimentet, som afspejler den økonomiske kategori i Kystdirektoratets skadesmodel.

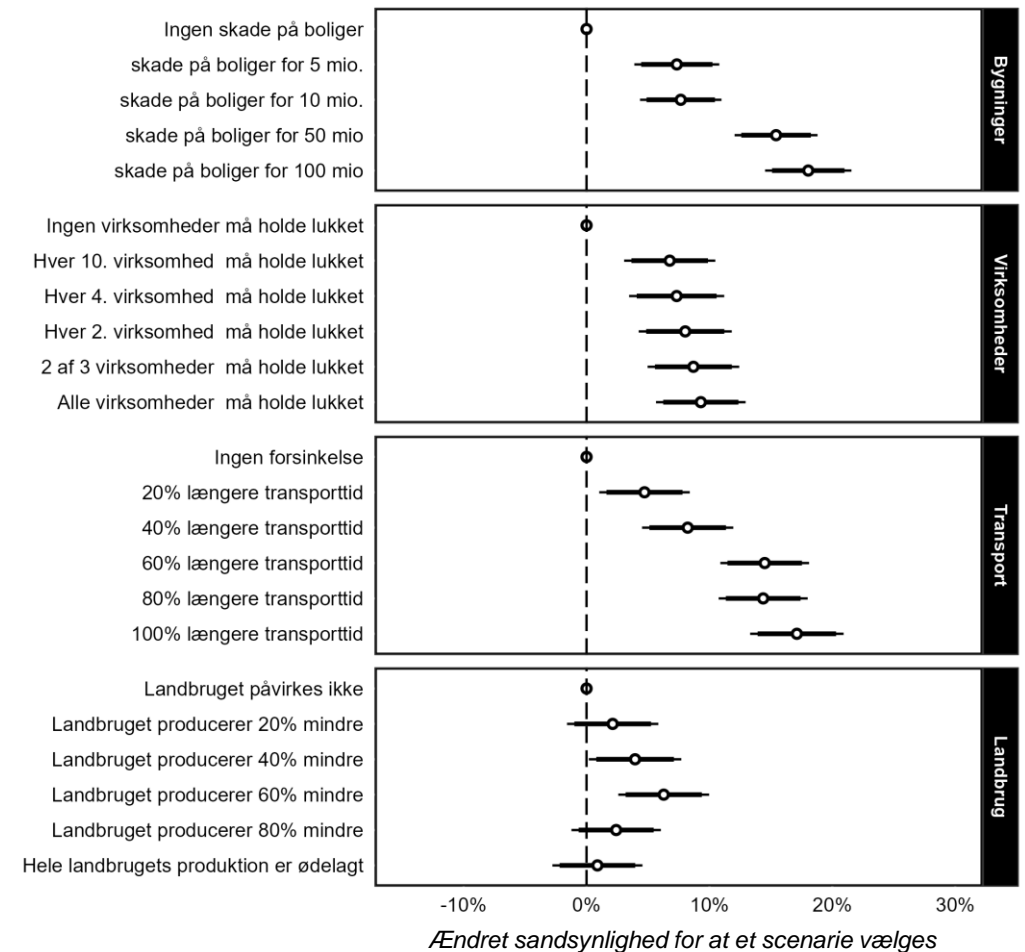
Figuren viser, at skade på boliger og øget transporttid har væsentligt større betydning for danskernes vurdering af skader efter oversvømmelser, end konsekvenser for virksomheder eller landbruget.

Skader på boliger har en signifikant og substantiel effekt på danskernes vurdering af hvor alvorlige konsekvenser en oversvømmelse har. Effekten er signifikant, selv hvis skaderne på boliger er relativt små, og jo større skaderne er, jo større betydning har det også for danskernes vurdering af, hvor alvorlige konsekvenser en oversvømmelse har haft.

Øget transporttid har ligeledes stor betydning for danskernes vurdering af en oversvømmelses konsekvenser. Effekten er signifikant selv når transporttiden kun forlænges med 20%, og er endnu større hvis transporttiden i stedet øges med 40% eller 60%. Til gengæld er der ikke forskel på, om transporttiden øges med 60%, 80% eller 100%.

Ser man i stedet på konsekvenser for virksomheder, har det ligeledes en signifikant effekt på danskernes vurdering af en oversvømmelse. Effekten er signifikant, selv hvis det er relativt få virksomheder, der påvirkes, men effekten er *ikke* større hvis mange virksomheder påvirkes end hvis få virksomheder påvirkes. Effekten af, at virksomheder bliver påvirket, er på niveau med effekten af skader på boliger for mindre end 10 mio. eller effekten af, at transporttiden øges med mere end 60%.

Landbrugets produktion er det sidste aspekt af den økonomiske kategori, og modsat de øvrige tre aspekter, så påvirker skader på landbruget ikke danskerne opfattelse en oversvømmelses konsekvenser, uanset hvor meget landbrugets produktion påvirkes. De eneste undtagelser er scenarierne, hvor landbruget producerer 40% eller 60% mindre end normalt. Dette har en signifikant effekt på vurderingen af oversvømmelsen, men disse er de eneste niveauer, som har betydning, og vi ser således ikke tegn på en generel tendens til at skader på landbruget tillægges stor vægt.

Langt de fleste prioriterer naturkategorien til sidst, efter den tankegang at mennesker og økonomi kommer først, og at natur i højere grad kan genoprette sig selv

I de kvalitative interviews prioriterer langt de fleste naturen sidst, selvom "det ikke er med deres gode vilje". Der er dog enkelte, der prioriterer denne kategori højere end den økonomiske kategori.

At naturen kommer til sidst udspringer fra en erkendelse af, at selvom naturen er vigtig, er den sociale og økonomiske kategori vigtigere. Dette forklares med, at naturen på en anden måde kan genoprette sig selv, hvorimod mennesker og bygninger ikke kan dette. For mange er der ligeledes en bagvedliggende logik omkring, at oversvømmelser er et naturfænomen, hvorfor det ikke giver mening at gribe ind i naturens gang.

Enkelte nævner også specifikt at de har oplevet, at fredede naturområder er blevet prioriteret over sikringen af den by de bor i, hvilket de ikke har forståelse overfor, da det således har konsekvenser for den sociale og økonomiske kategori.

Andre mener imidlertid, at naturen er blevet prioriteret alt for lidt igennem mange år, og at det er på tide at sætte naturen højest på dagsordenen. Lig denne tankegang kæder flere natur og klima sammen, hvormed der er en oplevelse af, at vi selv er skyld i oversvømmelserne, fordi vi har nedprioriteret naturen for længe.

Naturkategorien tager højde for den aktuelle værdi af forskellige naturtyper, og hvordan forskellige økosystemer vil blive påvirket af oversvømmelser. Konkret indbefatter kategorien økosystemtjenester (de tjenester, som naturen leverer til mennesker), og økosystems funktioner (skove, tørre naturområder, våde naturområder, søer og vandløb).

“

*Naturen bliver man vel også nødt til at tage med, altså det er jo også svært at gøre noget ved, men man bliver nødt til at tage den med. Den er vigtig, men ikke nær så vigtig som mennesker og økonomi.
(Kvinde, 53, Odense)*

”

“

Selvfølgelig skal vi se på naturområderne, og beskyttede arter, men hvis valget står mellem at oversvømme et område med natur eller mennesker, så lad det oversvømme, end det går ud over bygninger og mennesker. Der er en sandsynlighed for at naturen genopretter sig selv. (Mand, 46, Odense)

”

“

*Jeg mener faktisk at natur er man nødt til at sætte forrest, så kommer det sociale og så økonomi til sidst. Vi har nedprioriteret natur i så lang tid, så nu skal den virkelig prioriteres. Hvis vi ikke tager hensyn til naturen så slår vi bare os selv ihjel, eller i hvert fald vores efterkommere.
(Mand, 52 år, Jelling)*

”

... og dette kommer også til udtryk idet at skader på naturområder kun har betydning for danskernes vurdering, når de påvirker mennesker, som bruger naturen

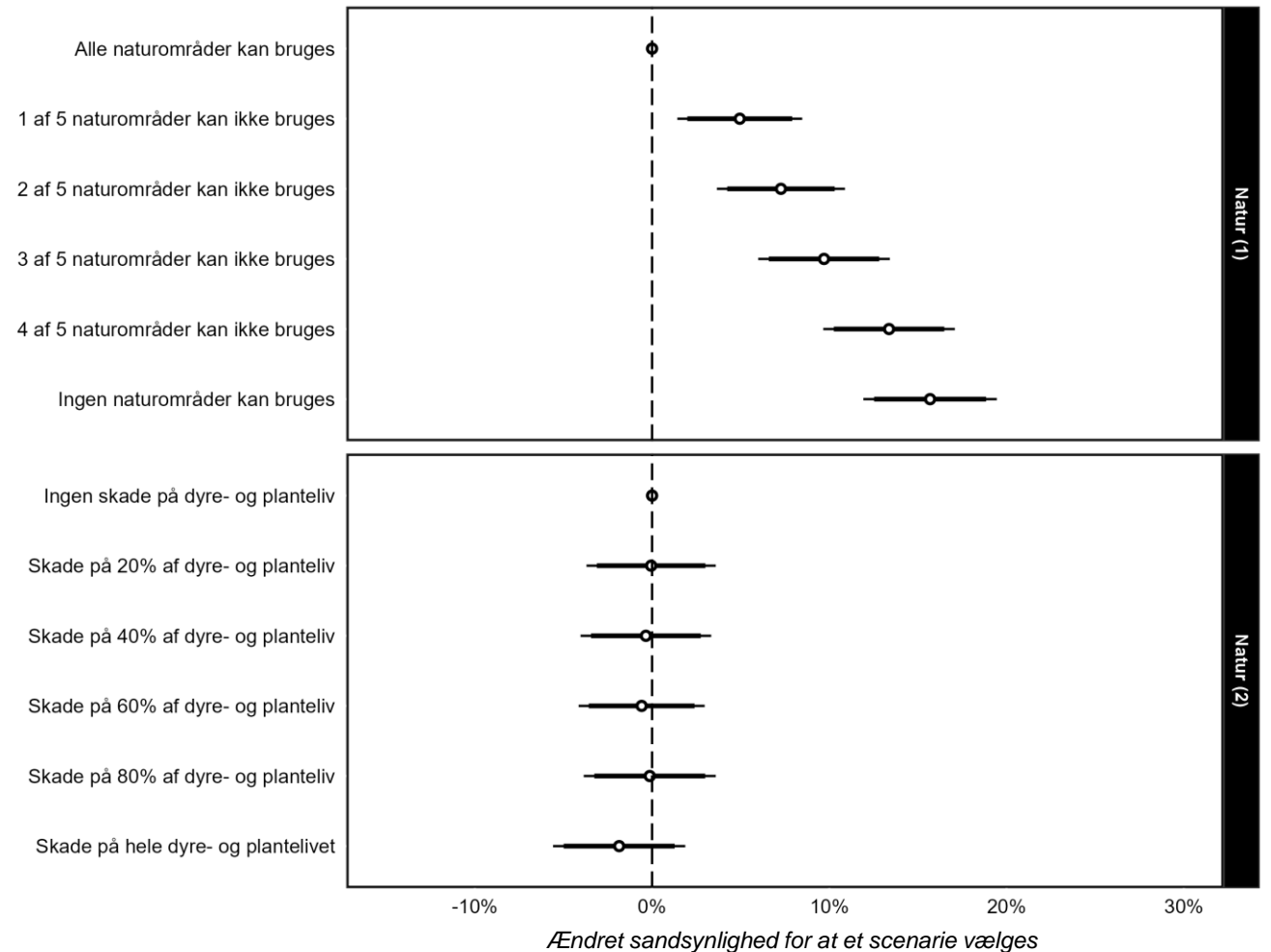
Figuren til højre viser de resultater fra conjointeksperimentet, som afspejler naturkategorien i Kystdirektoratets skadesmodel.

I eksperimentet testes effekten af skader på hhv. økosystemers ydelser til mennesker (fx rekreativ værdi), og økosystemers egen balance (fx biodiversitet).

Figuren viser, at der er en signifikant og substantiel effekt af skader på det, som naturområder yder til mennesker, og effekten er signifikant, selv når kun ét ud af fem naturområder ikke kan bruges efter en oversvømmelse. Effekternes størrelse følger skadernes omfang, således at effekten af at alle naturområder ødelægges for borgerne, er langt større end effekten af, at kun ét område ødelægges for borgerne.

Derimod har skader på økosystemers funktionalitet ingen betydning for, hvor alvorlige danskerne vurderer, at konsekvenserne af en oversvømmelse er. Dette gælder uanset hvor store dele af plante- og dyrelivet, der påvirkes.

Resultaterne lægger sig således i forlængelse af indsigterne om de øvrige sårbarhedskategorier, hvor udgangspunktet for at vurdere at skader er alvorlige, er at de har umiddelbare konsekvenser for borgere. Samtidig understøttes det billede fra den kvalitative del af undersøgelsen, som viste at danskerne har en forståelse af, at økosystemer kan genoprette sig selv efter oversvømmelser, og at skaderne på økosystemer derfor ikke er særligt alvorlige.

Erfaring med oversvømmelser

Mere end hver tiende dansker har oplevet, at deres bolig blev oversvømmet

16% af danskerne har tidligere oplevet tilfælde af oversvømmelse i deres bolig. Ud af de 16%, har lidt mere end halvdelen af dem (52%) oplevet at vandet kom ind i deres hjem. Lidt mere end hver fjerde (27%) har oplevet, at vandet kom ind i deres bygning uden at gøre skade på deres hjem, mens næsten lige så mange (26%) har oplevet, at vandet kom ind i deres have eller gård.

Når interviewpersonerne fortæller om de oversvømmelser, de har oplevet, så har flere været udsat for, at vand er trængt ind i deres kælder og stue, og dermed skabt ødelæggelser af gulve, møbler og genstande med både brugs- og affektionsværdi. Andre har oplevet, at vandet ikke er trængt ind i huset, men har oversvømmet deres have, og andre igen har oplevet oversvømmelser i på den gade de bor på, uden at det har gjort skade på deres bolig eller matrikel.

Uanset graden af den personlige indvirkning af oversvømmelsen, beretter interviewpersonerne dog om en voldsom og ubehagelig oplevelse, der for nogle har haft betydning for hvor og hvordan de har bosat sig efterfølgende, eller at de på nuværende tidspunkt går med overvejelser om flytning.

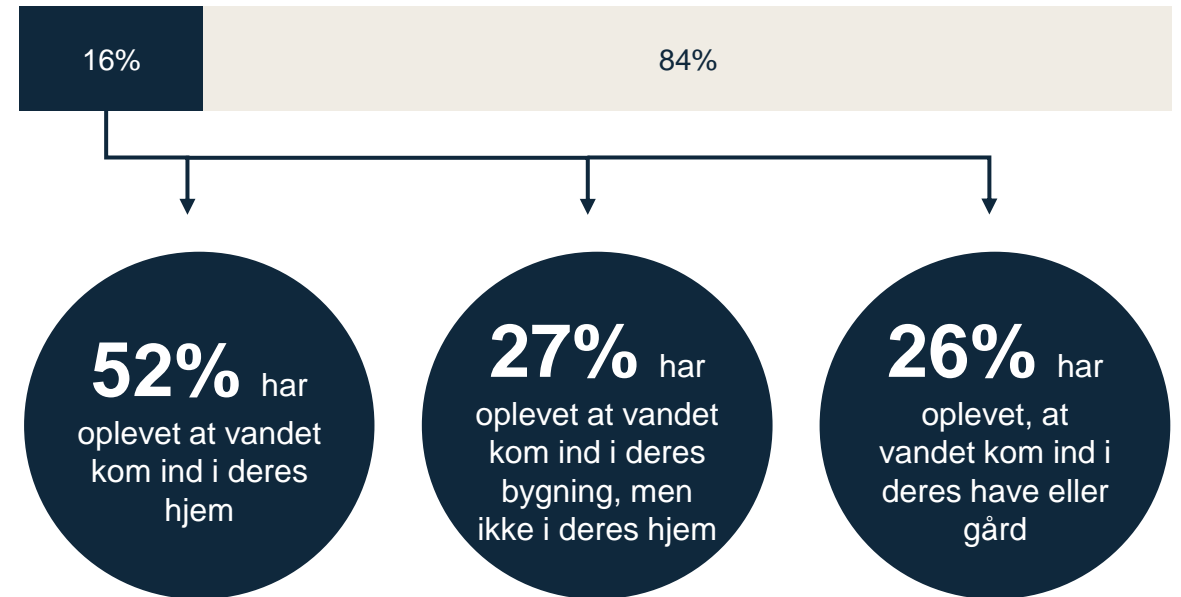
” Vi havde oversvømmelse i hele midtbyen, det var urealistisk at stå i gaden og vandet kom strømmende, og skraldespande flød rundt, og det gik ud over alle bygninger. Nu har man gjort meget for at forebygge.
(Mand, 70 år, Vejle)

” Da jeg oplevede oversvømmelse blev alt i kælderen ødelagt. Vi var ude at hente sandsække og fik ringet til Falck. Det var en uhyggelig oplevelse, og vi brugte jo meget tid på at få vandet ud men også på at redde ting.
(Mand, 44 år Vesterlund)

Har du tidligere oplevet tilfælde af oversvømmelse i din bolig?

N = 1001

■ Ja ■ Nej

Viden om og opfattede årsager til oversvømmelser

Danskernes viden om risikoen for oversvømmelse i deres eget hjem, er større end deres viden om risikoen for oversvømmelse i deres by eller kommune

Danskernes viden er størst om dét, som er tættest på dem. Det viser sig ved, at de vurderer sig selv til at vide mest om risikoen for oversvømmelse i deres eget hjem, men i mindre grad har viden om deres by, og igen har endnu mindre viden om risikoen i andre dele af deres kommune.

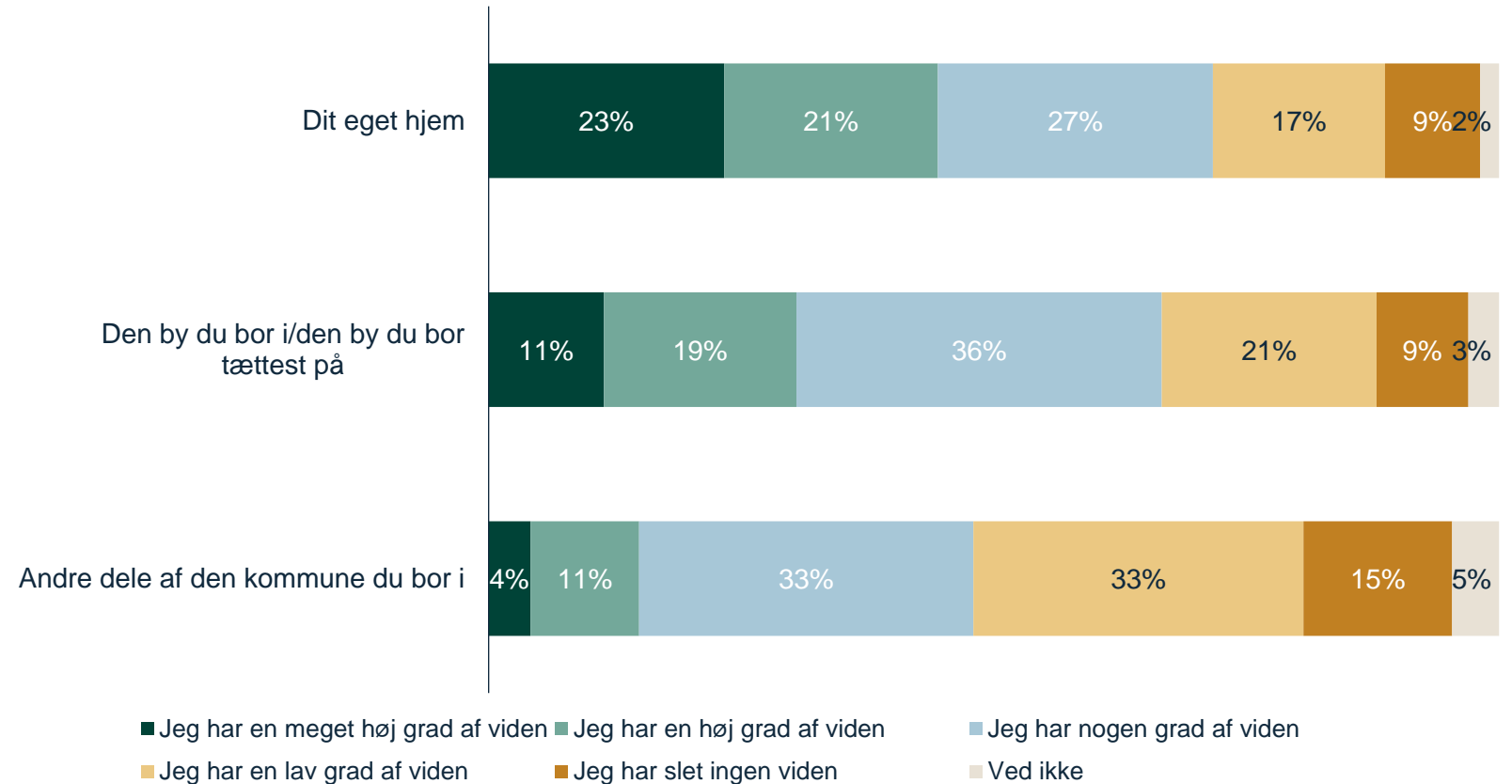
Konkret vurderer 44%, at de har en høj eller meget høj grad af viden om risikoen for oversvømmelse i deres eget hjem, mens 26% mener, at de har en lav grad eller slet ingen viden om den risiko.

30% har en høj eller meget høj grad af viden om risikoen for oversvømmelse i den by, de bor i eller den by, de bor tættest på, mens 30% har lav eller slet ingen viden om dette.

Kun 15% vurderer, at de har en høj eller meget høj grad af viden om risikoen for oversvømmelse i andre dele af deres kommune, mens næsten halvdelen (48%) vurderer, at de har en lav grad eller slet ingen viden om dette.

Hvordan vil du vurdere din egen viden om risikoen for oversvømmelse hvert af de følgende steder?

N = 1001

... og færre end hver tiende vurderer, at de har en høj eller meget høj grad af viden om hvilke områder i Danmark, som er i størst risiko for at blive oversvømmet

At danskerne ved mest om oversvømmelsesrisikoen de steder, som de er tættest på, understøttes også, når vi spørger dem om deres viden omkring risikoen for oversvømmelser på tværs af hele Danmark. Kun 9% mener, at de selv har høj eller meget høj grad af viden om hvilke områder, der er i risiko for at blive oversvømmet, og omvendt vurderer 40%, at de har ingen eller lav grad af viden om hvilke områder i Danmark, der er i størst risiko for at bliver oversvømmet.

Dette nuanceres dog af de kvalitative interviews, hvor flere henviser til forskellige risikoområder, når de skal fortælle, hvad de associerer med oversvømmelser. De henviser imidlertid oftest til det risikoområde, der ligger nærmest dér, hvor de bor, eller til nogle de kender, som bor i et risikoområde.

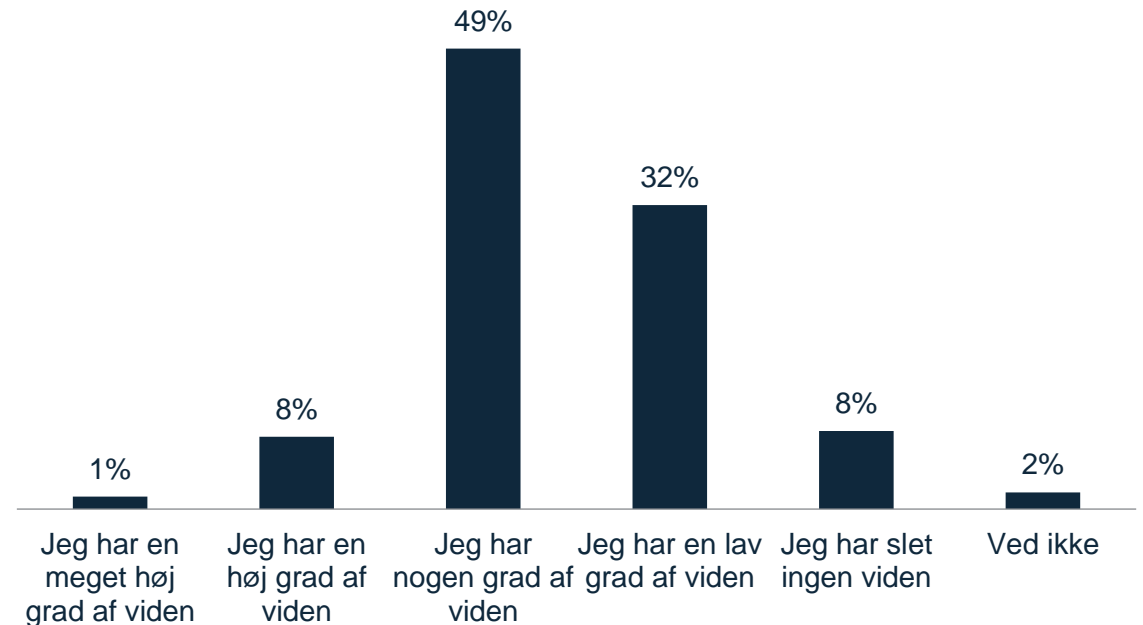
Bevidstheden om oversvømmelsesrisiko er således til stede på tværs af store dele af befolkningen, og en del af den viden handler om, at man kender til specifikke risikoområder, som man har et forhold til. Og netop det understreger, at danskerne typisk tager udgangspunkt i det, der er dem nærmest, når de tænker på oversvømmelser, og de har typisk ikke et generelt billede af, hvilke eller hvor mange områder i Danmark, som er i risiko for at blive oversvømmet.

” Når du siger oversvømmelser, så tænker jeg på de kystnære områder, nede ved Lolland og Ribe og de der steder. Områder der ligger meget lavt. De store områder, der har mange konsekvenser, hvis der sker noget. (Kvinde, 66 år, Hvidovre) ”

” Oversvømmelse - så tænker jeg på kraftig regnskyll, men også i områder som Roskilde, hvor vandet bliver presset op og huse der oversvømmer. Jeg tænker jo kun Danmark, men her er der jo også stor risiko. (Kvinde, 69 år, København) ”

Hvordan vil du vurdere din egen viden om hvilke områder i Danmark, der er i størst risiko for at blive oversvømmet?

N = 1001

Selvom danskernes viden om oversvømmelser i konkrete områder er begrænset, har langt de fleste et indtryk af, at risikoen for oversvømmelser har ændret sig

Til trods for, at mange danskeres viden om oversvømmelser er begrænset, så vurderer størstedelen af danskerne (79%), at risikoen for at Danmark oplever alvorlige oversvømmelser i dag er større end for 100 år siden. Således har de fleste altså et indtryk af, at oversvømmelsesrisikoen udvikler sig – selvom mange ikke har konkret viden om, hvilke områder, som er i risiko for at bliver oversvømmet.

I de kvalitative interviews fremgår det ligeledes at interviewpersonerne har en oplevelse af, at forekomsten af oversvømmelser er blevet større med tiden. Således beskriver flere, at da de købte deres bolig, eller flyttede til deres lokalområde, var der færre hændelser af oversvømmelser, end de oplever, der er nu. Dette betyder blandt andet, at de mener, at de vilkår hvorunder de tog beslutningen om at flytte, ikke svarer til de vilkår, der er i dag som boligejer i et udsat område.

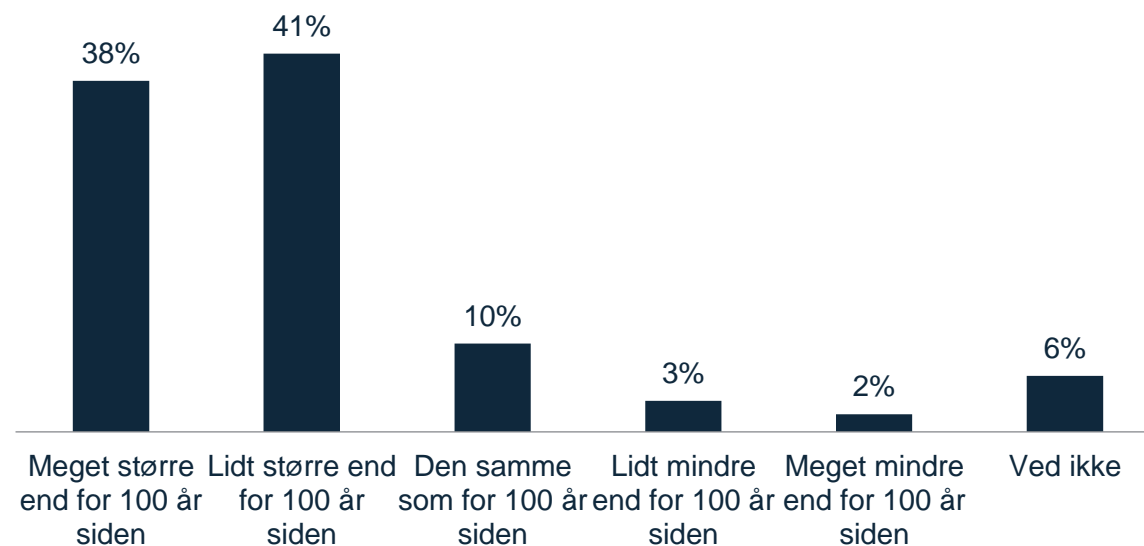
For mange hænger vurderingen af at risikoen for oversvømmelser er øget i løbet af de seneste 100 år, blandt andet sammen med oplevelsen af, at der er kommet mere ekstremt vejr med tiden. Dette vil blive uddybet på side 22.

“ Jeg er ikke bekymret her hvor jeg bor, vi har fået lavet diger og sluser, men det kan ske hvis vi får rigtig meget vand, det er nok den eneste årsag jeg ser til oversvømmelse, og jeg har bemærket at det sker oftere og oftere. (Mand, 56 år, Jyllinge) ”

“ Når man ser tilbage er der også mange ændringer i vejret, så der er nogle ting, der ikke er, som de plejer at være. Eksperterne siger jo, at det bliver vådere, og så er der større sandsynlighed for oversvømmelser. (Kvinde, 77 år, København) ”

Hvordan vurderer du risikoen for, at Danmark oplever alvorlige oversvømmelser i dag sammenlignet med risikoen for 100 år siden?

N = 1001

Danskerne vurderer *både* at manglende oversvømmelsessikring, ændringer i vejr og klimaforandringer er væsentlige årsager til alvorlige oversvømmelser

Danskerne vurderer, at klimaforandringer (73%), vejrhændelser (72%) og manglende oversvømmelsessikring (70%), er de vigtigste årsager til at Danmark rammes af alvorlige oversvømmelser, der gør væsentlig skade på ejendom, lokalmiljøer eller naturområder.

Langt færre (35%) mener, at en af de vigtigste årsager til alvorlige oversvømmelser i Danmark er, at man bygger for tæt på kysten.

I de kvalitative interviews er der ligeledes en tendens til, at størstedelen forklarer oversvømmelser med vejrhændelser som storme og skybrud. De beskriver vejrhændelserne som stadig mere ekstreme, og værre end før i tiden, på samme måde som risikoen for oversvømmelser er blevet øget.

Efter vejrhændelser mener langt de fleste interviewpersoner, at oversvømmelserne skyldes klimaforandringer. Interviewpersonerne beskriver således en øget vandstand i havene som følge af at polerne smelter, ligesom flere tilskriver det ekstreme vejr klimaforandringerne.

Endeligt peger nogle på, at sikringen mod oversvømmelser ikke er tilstrækkelig, og i tråd med dette mener nogle, at den øgede bebyggelse i risikoområder modvirker at jorden selv kan absorbere de øgede vandmasser der måtte komme.

“
Jeg tror det sker på grund af det ændrede klima. De klimaudfordringer vi står ved bliver kun større og større, vi er ikke gode til at tage hånd om kloden. Og konsekvenserne bliver mere ekstreme naturfænomener.
(Mand, 44 år, Vesterlund)
”

“
Jeg tror oversvømmelser sker pga. vejrforandringer, jeg sidder og tænker på stigende vandstand. Det er nok grundet mere eksplosiv regn, måske også vand der smelter på polerne, men også storme, men storme har der altid været. (Kvinde, 51 år, Østbirk)
”

Hvilke af nedenstående faktorer opfatter du som de vigtigste årsager til, at Danmark rammes af alvorlige oversvømmelser, som gør væsentlig skade på ejendom, lokalmiljøer eller naturområder?

N = 1001

Viden om og opfattede årsager til oversvømmelser

Danskerne har en større forståelse af oversvømmelser, som skyldes regnvand end af oversvømmelser, som skyldes havvand eller grundvand

For at blive klogere på danskernes generelle viden om oversvømmelser, er de blevet stillet fire vidensspørgsmål, der handler om hvilke vejrfænomener, der har forårsaget forskellige oversvømmelser. Til højre ses de fire spørgsmål, som hvert beskriver et scenarie, og den røde firkant illustrerer hvor stor en andel, der har svaret rigtigt på spørgsmålet.

Flest genkender at en oversvømmelse efter et skybrud skyldes regnvand (77% svarer rigtigt). Halvdelen af danskerne svarer også rigtigt på, hvad der har forårsaget skader efter en kraftig stormflod (50% svarer 'havvand'). Til gengæld har danskerne sværere ved at svare på, hvad der har forårsaget skader på en græsplæne efter en periode med kraftig regn (kun 28% svarer grundvand), og på spørgsmålet om en oversvømmelse i ådale og lavtliggende områder har kun 14% angivet alle de tre korrekte svar.

Disse resultater understøtter det generelle billede af, at danskernes viden om oversvømmelser er forholdsvist begrænset, og fortæller samtidig, at det særligt er viden om oversvømmelser fra grundvand og fra vandløb, som danskerne ved meget lidt om.

Danskernes forståelse af årsager til oversvømmelser

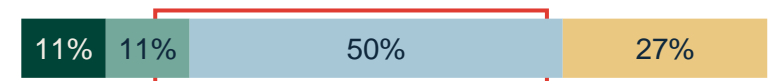
N = 1001

■ Vand fra vandløb ■ Grundvand ■ Havvand ■ Regnvand □ Korrekt svar

Det er efterår, og der har været en **længere periode med nedbør**. På en lavtliggende grund tæt på en mose, står en **græsplæne under vand**. Hvad har forårsaget oversvømmelsen af græsplænen?

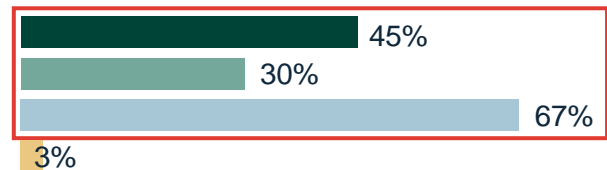
Efter en **kraftig stormflod**, der især er gået hårdt udover hovedstadsområdet, har mange boligejere fået **skader på bygninger og inventar**. Hvad har forårsaget skaderne?

Efter et voldsomt **skybrud** er der opstået oversvømmelse under **broer, i tunneller og i byzoner**. Hvad har skabt oversvømmelserne?

Det er vinter, og der er har været **flere dage med kraftig regn**. **Marker i ådale** og **lavtliggende landbrugsarealer** er oversvømmede. Hvad har skabt oversvømmelserne?

Bekymring for oversvømmelser

Mere end 7 ud af 10 danskere er bekymrede for, at vejret i Danmark ændrer sig som følge af klimaforandringer

Når vi ser på danskernes bekymring for lokale konsekvenser af klimaforandringer, er 71% i høj eller i nogen grad bekymrede for, at vejret i Danmark ændrer sig som følge af klimaforandringerne.

Det er særligt den gruppe, som angiver, at de bor i et område hvor risikoen for oversvømmelse er høj, som er bekymrede for denne slags konsekvenser af klimaforandringerne. Blandt dem, som bor i områder med høj risiko, er næsten 9 ud af 10 bekymrede for, at vejret i Danmark ændrer sig.

Dette samlede billede af, at oversvømmelser kædes sammen med ekstremt vejr går igen i de kvalitative interviews. Forandringer i vejret skaber grobund for bekymringer hos interviewpersonerne, da konsekvenserne ved forandringerne blandt andet er flere storme, mere regn, og i yderste tilfælde oversvømmelser.

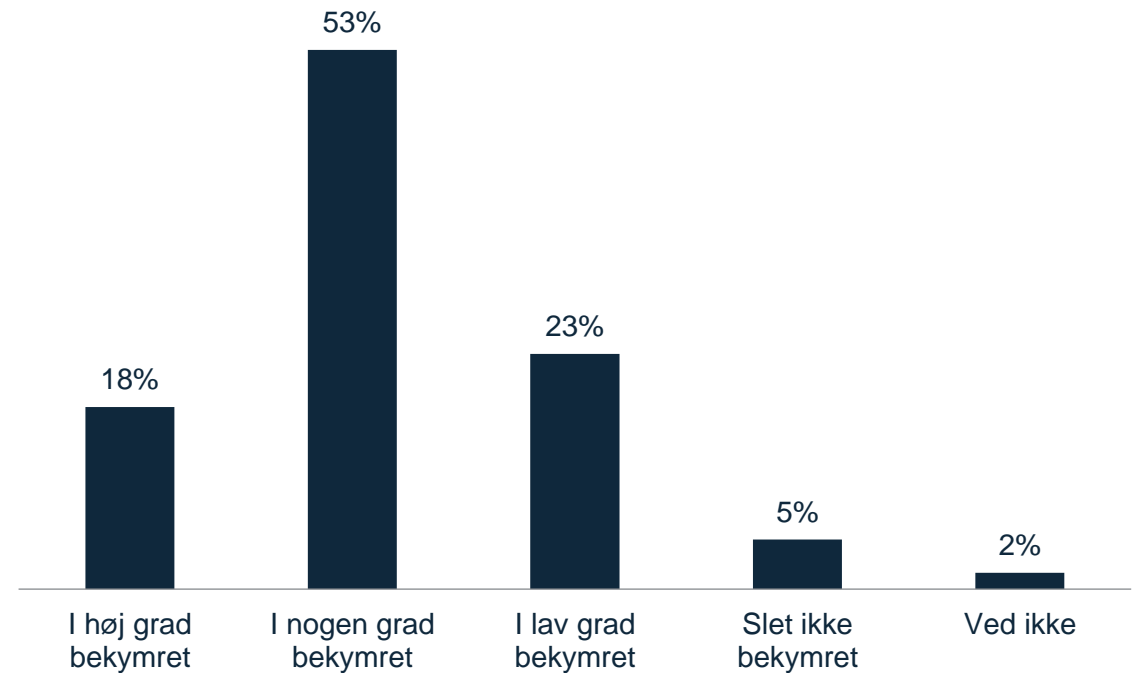
Flere fortæller i tråd med dette, at de oplever en grad af klimaangst, og forsøger at leve mere klimavenligt. Dette gør de blandt andet fordi de selv har kunnet mærke forandringerne som følge af mere ekstremt vejr, men de gør det også med tanke på deres børn og børnebørn, og de forhold, de vil kunne møde i fremtiden som set i andre dele af verden.

“
Jeg er ikke bekymret for oversvømmelser personligt. Men for Danmarks befolkning er jeg meget bekymret. Jeg prøver at leve klimavenligt, og jeg vil stemme på nogle politikere, der vil gøre noget.
(Kvinde, 43 år, København)
”

“
Ja, på længere sigt er jeg bekymret. Jeg er ikke bekymret på mine egne vegne, jeg er bekymret på mine børn og børnebørns vegne. Jeg er bekymret for, at der ikke er nogen, der tager rigtig stilling til klimaforandringer.
(Mand 52 år, Jelling)
”

I hvilken grad er du bekymret for, at vejret i Danmark ændrer sig som følge af klimaforandringer?

N = 1001

Klimaforandrings lokale konsekvenser er nummer tre på listen over de samfundsmæssige scenarier, som bekymrer danskerne mest

Når man spørger danskerne om hvilke samfundsmæssige scenarier, de er mest bekymrede for, er klimaforandrings lokale konsekvenser nummer tre på listen over de mest valgte scenarier.

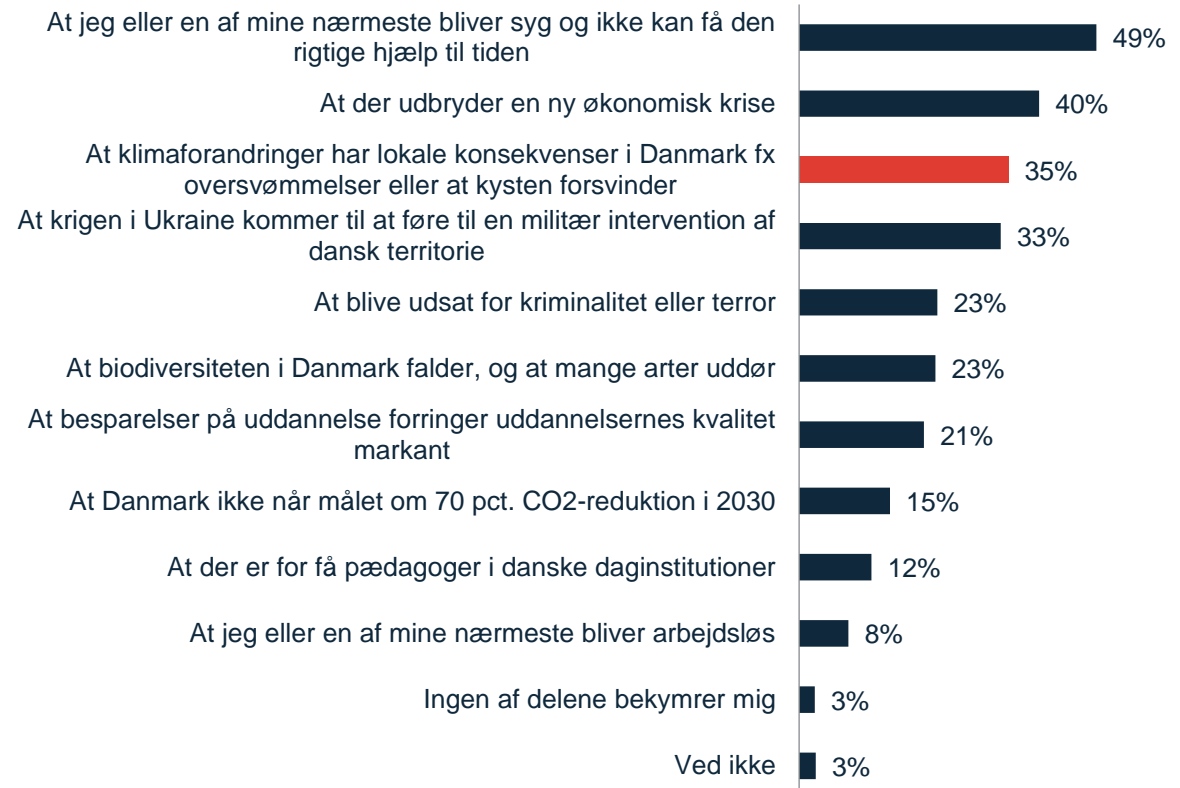
35% har svaret at ét af de scenarier, de er mest bekymrede for, er at klimaforandringer har lokale konsekvenser i Danmark, som fx oversvømmelser eller at kysten forsvinder. På samme leje ligger bekymringen for, at krigen i Ukraine kommer til at medføre en militær intervention af dansk territorie, hvilket 33% har svaret.

De to samfundsmæssige scenarier, som leder til størst bekymring, angår sygdom (49% er bekymrede for, at de selv eller deres nærmeste bliver syge) og økonomisk krise (40%). Kriminalitet og terror, fald i biodiversiteten og arternes uddøen samt fald i kvaliteten af uddannelser, er alle scenarier, som lidt mere end 20% vælger som noget af det, de er mest bekymrede for. Arbejdsløshed (8%), mangel på pædagoger (12%) og at Danmark ikke reducerer CO2 med 70% inden 2030 (15%), er de samfundsmæssige scenarier, som færrest finder blandt de mest bekymrende.

Samlet set viser det, at udsigten til, at klimaforandringerne får lokale konsekvenser er noget, som er tydeligt til stede i mange danskeres bevidsthed.

Hvilke af følgende samfundsmæssige scenarier er du mest bekymret for?

N = 1001

Få danskere bekymrer sig om oversvømmelse af deres eget hjem, mens flere er bekymrede for oversvømmelse andre steder i Danmark

Der er færrest danskere, som bekymrer sig for oversvømmelser i deres eget hjem, og langt flere, som er bekymrede for oversvømmelser andre steder i Danmark eller andre steder i verden. Det er i overensstemmelse med vores forventninger, fordi det er aktuelt for færre at bekymre sig for oversvømmelser i deres eget hjem (fordi de ikke bor i et område i risiko for oversvømmelser), mens det er aktuelt for flere, at bekymre sig for oversvømmelser uden for deres eget hjem eller lokalområde.

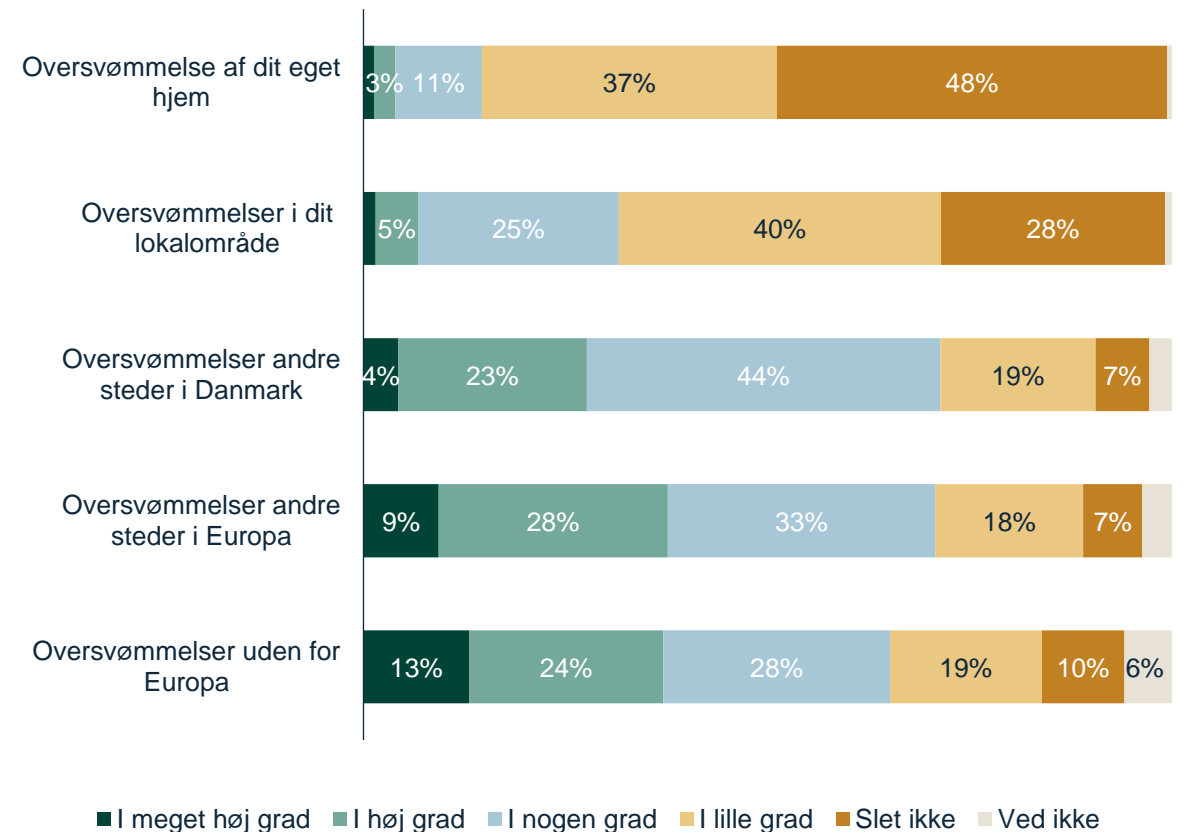
Konkret bekymrer 15% af danskerne sig i meget høj, høj eller nogen grad for oversvømmelse af deres eget hjem, mens 48% slet ikke bekymrer sig for oversvømmelser i deres eget hjem. Omvendt bekymrer mellem 65% og 71% af danskerne sig i meget høj grad, i høj grad eller i nogen grad for oversvømmelser andre steder i Danmark, Europa eller i resten af verden. Samtidig er det værd at lægge mærke til, at ganske få (op til 6%) svarer 'ved ikke' på spørgsmålene, og dermed står det klart, at langt de fleste har klare forestillinger om oversvømmelsesrisikoen både lokalt og globalt.

Mens den kvantitative del af undersøgelsen afdækker *hvor udbredte forskellige bekymringer er*, så fortæller de kvalitative interviews os mere om, hvilke bekymringer, der er betydelig mest for den enkelte. Af disse fremgår det, at bekymringen for oversvømmelser er størst ift. interviewpersonernes hjem og lokalområde. Særligt de personer, der bor eller har sommerhus i risikoområder, er bekymrede for deres hjem, ligesom det at have oplevet en oversvømmelse tidligere er kilde til særlig stor bekymring. Hertil kommer også en bekymring for at blive stavnsbundet som følge.

Nogle mener ikke, de har grund til bekymring for oversvømmelse af deres eget hjem, men er i stedet bekymrede for deres lokalområde, hvor tankerne er på de butikker, bygninger og kulturarv, der kan blive beskadiget. På samme vis er de personer, der kender nogen, der bor i risikoområder, bekymrede på deres vegne. Fælles for dem er også en generel bekymring for oversvømmelser i Danmark, Europa og udenfor Europa, hvilket historier i medierne i høj grad har bidraget til.

I hvilken grad er du bekymret for følgende?

N = 1001

Til gengæld skelner danskerne ikke mellem forskellige typer af oversvømmelser, når vi spørger dem, hvad de bekymrer sig for

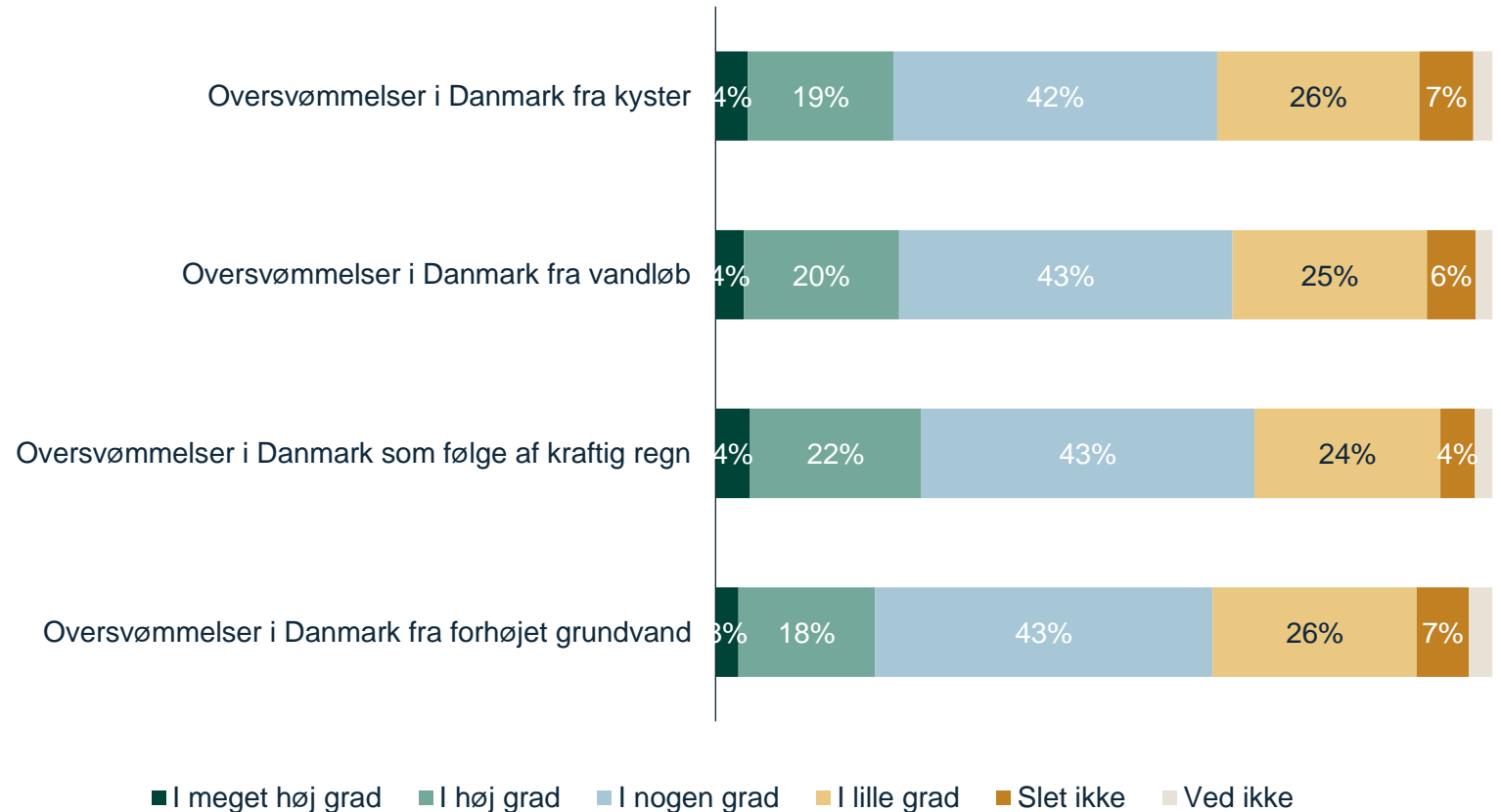
Når vi sammenligner danskernes grad af bekymring for oversvømmelser, der kommer fra hhv. kyster, vandløb, kraftig regn eller forhøjet grundvand, kan vi se, at der ikke er nogen forskel på danskernes bekymringer for hver af de fire typer oversvømmelser. Således gælder det på tværs af de fire typer oversvømmelser, at mellem 20% og 26% i høj grad eller i meget høj grad er bekymrede, mens mellem 4% og 7% slet ikke er bekymrede.

På tværs af de fire typer af oversvømmelser, er der en tendens til, at dem over 56 år er mere bekymrede end de yngre aldersgrupper. Dette er dog ikke noget, som er unikt for dette spørgsmål – på tværs af flere spørgsmål om, hvor bekymrede danskerne er for oversvømmelser, så er de ældste mere bekymrede for oversvømmelser end de unge, og samtidig er det de ældste, som angiver, at de ved mest om oversvømmelser.

Samlet set står det klart, at bekymring for oversvømmelser er udbredt blandt danskerne. De fleste er dog ikke bekymrede for, at det vil få konsekvenser for deres eget hjem eller lokalområde – og derudover skelner danskerne ikke mellem forskellige kilder til oversvømmelse.

I hvilken grad er du bekymret for følgende?

N = 1001

Ansvar i forbindelse med oversvømmelser

Flest danskere mener, at det er kommunernes ansvar at forebygge alvorlige skader ved oversvømmelser

Når det kommer til, hvem der har ansvaret for at forebygge alvorlige skader ved oversvømmelser, så tegner der sig et billede at, at danskerne synes, at det er det offentliges ansvar. Kommunen er den aktør, som flest peger på (71%), efterfulgt af staten, som 52% mener, har ansvaret. 34% synes, at det er ejernes ansvar at forebygge, og 10% at det er EU's ansvar.

Der er en tendens til, at mænd i højere grad end kvinder synes, at ejerne har ansvar for at forebygge skader, og den samme forskel mellem mænd og kvinder genfinder vi i spørgsmålet om at dække udgifterne efter en oversvømmelse.

I de kvalitative interviews er der den samme tendens til, at interviewpersonerne henviser til kommunen og staten som de aktører, der har det største ansvar for at forebygge skader ved oversvømmelse i Danmark. Samtidig mener størstedelen af interviewpersonerne, at der ikke laves nok tiltag til at forebygge alvorlige skader.

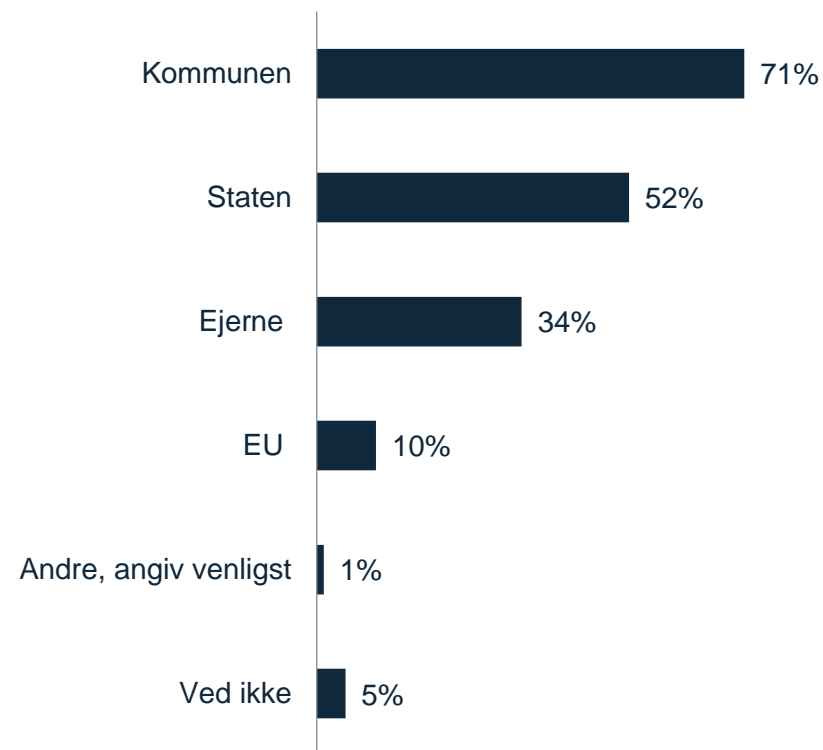
Nogle mener, at det også til dels er grundejernenes eget ansvar, fx ved at fravælge boliger, der ligger tæt ved vandet eller at sørge for, at deres grunde har tilstrækkeligt dræn. Som tidligere nævnt har flere imidlertid oplevet at forholdene da de købte deres bolig har ændret sig, hvormed de oplever, at risikoen for oversvømmelse er øget med årene, de har boet der. Således mener de ikke, at de har været bekendte med den risiko for oversvømmelser, der efterfølgende er kommet ved deres bolig.

“
Jeg tænker det er et kommunalt anliggende eller regionsanliggende, og selvfølgelig grundejerne at de sørger for at dræne det rigtigt. Og ift. det med at sikre kyster, det er statens ansvar. (Mand, 54 år, Kolding)
”

“
Isoleret set må man sige at man har selv valgt at bo der, og derfor selv har ansvaret. Når det er sagt bygger det i en vis udstrækning på at man var bekendt med den risiko, da man flyttede, men det tror jeg ikke man var. (Mand, 66 år, Roskilde)
”

Hvem har, efter din mening, ansvar for at forebygge alvorlige skader ved oversvømmelser i Danmark?

N = 1001

Ansvaret for at beskytte Danmark mod alvorlige oversvømmelser placeres også hos det offentlige – men oftere hos staten end hos kommunen

Hvis man sammenligner danskernes holdning til hvem, der har ansvaret for at forebygge alvorlige konsekvenser af oversvømmelser, med hvem der har ansvaret for at beskytte, har de det til fælles, at ansvaret placeres hos 'det offentlige' – men hvor ansvaret for at forebygge fortrinsvist placeres hos kommunen, så placeres ansvaret for at beskytte mod oversvømmelser oftest hos staten. 77% placerer således ansvaret for at beskytte mod oversvømmelser hos staten, mens 51% placerer det hos kommunen. Samtidig mener hver femte (20%), at beskyttelse er ejernes ansvar, mens 15% mener, at ansvaret ligger hos EU.

Det samme billede tegner sig i den kvalitative del af undersøgelsen, hvor interviewpersonerne giver udtryk for, at det er statens og dernæst kommunens ansvar at beskytte Danmark mod oversvømmelser. Mange, som bor i risikoområder mener dog ikke, at der bliver gjort nok for at beskytte i de områder, de bor i. Flere har derfor også selv lavet tiltag, der beskytter deres hus eller sommerhus mod oversvømmelser, fx ved tilføre mere jord til haven. Nogle har dertil oplevet at være pålagt at betale til beskyttelsen af deres område, hvilket de grundlæggende har modstand imod, da det foregår uden for egen matrikel. Omvendt kan nogle godt forstå, at det er bekosteligt at sikre mod oversvømmelser, hvorfor flere aktører nødvendigvis må bidrage, men de mener stadig, at det primære ansvar ligger på statsligt og kommunalt niveau.

“
Der skal investeres fra myndighedernes side i sikring. Kommunen eller staten har ansvaret for sikring. Jeg synes at man skal prioritere noget kystsikring, men man er uenige, specielt ved sommerhuse.
(Kvinde, 69, København)

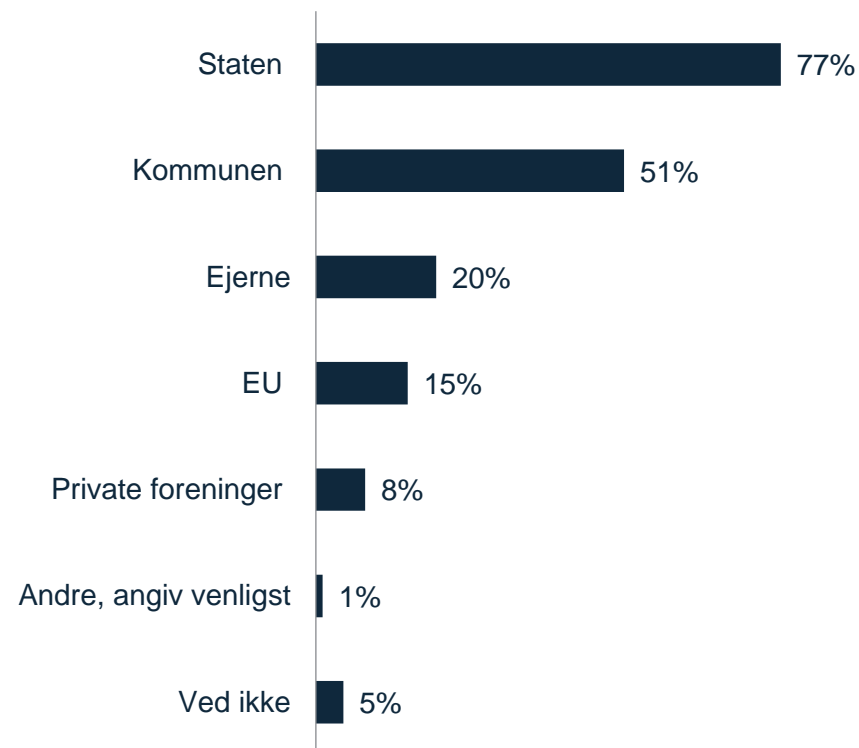
”

“
Hvem skal betale regningen? Kommunen har ikke nogen penge og vil have indbyggerne skal betale halvdelen, det er rigtigt de ejer husene, men kommunen og staten skal sørge for at borgerne er trygge.
(Mand, 46 år, Odense).

”

Hvem har, efter din mening, ansvar for at beskytte Danmark mod alvorlige oversvømmelser?

N = 1001

Ifølge danskerne har staten det største ansvar for at yde akut hjælp til områder, som rammes af oversvømmelser

Når oversvømmelsen rammer og der er brug for akut hjælp, mener 77% af danskerne, at det er statens ansvar at rykke ud, og yde denne hjælp, fx gennem Beredskabsstyrelsen. 45% mener, at det er kommunens ansvar, og cirka 30% at det er det lokale brandvæsens. 21% mener at det er ejerne af ejendommene eller områder, som rammes, der selv har ansvaret for at yde den akutte hjælp.

Tendensen til, at det offentlige gives det største ansvar for at yde akut hjælp til områder, som er ramt af oversvømmelser, findes på tværs af forskellige aldersgrupper. Der er dog den forskel, at dem over 35 år oftere mener, at det er statens ansvar, end de unge mener – og tilsvarende mener de unge oftere end de ældre, at det er kommunens ansvar.

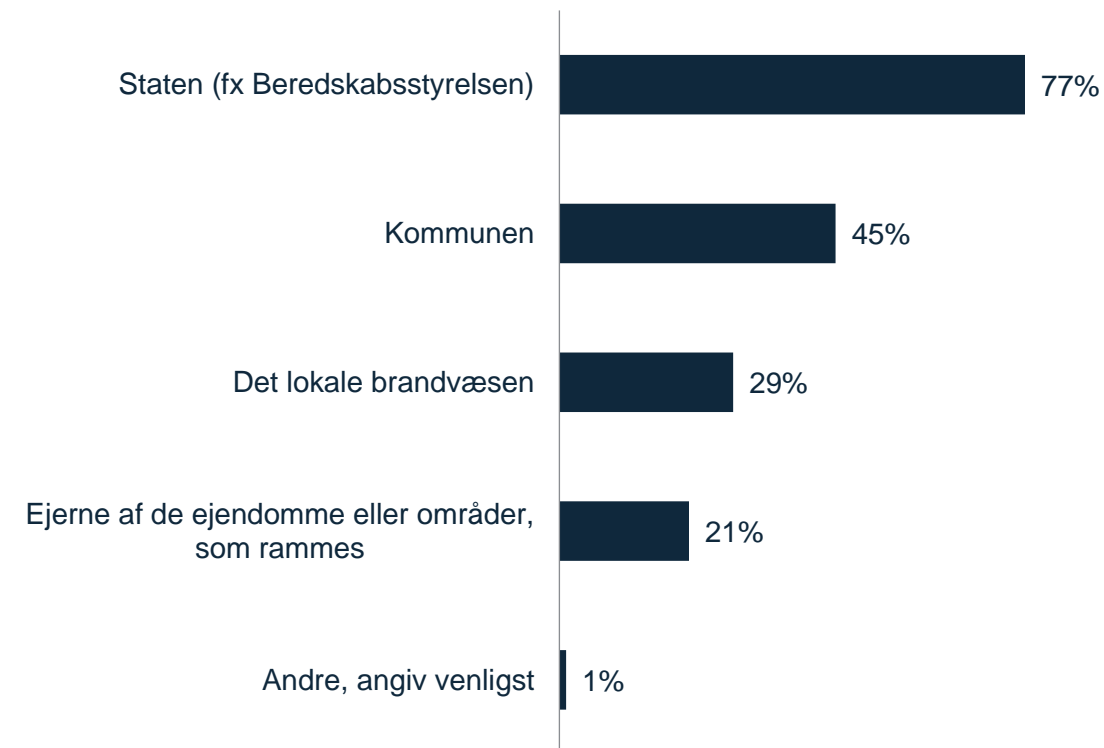
Interviewpersonerne i de kvalitative interviews peger ligeledes på staten og kommunen, som dem, der har ansvaret for at hjælpe under en oversvømmelse med akutte midler som sandsække, at suge vand, evakuere og yde nødhjælp, samt at tilbyde en midlertidig bolig, hvis det er nødvendigt. De understreger samtidig, at det er begrænset, hvad man kan gøre som privatperson, udover at have opmærksomhed på risikoen og tage de nødvendige forholdsregler – og netop derfor lægger mange ansvaret hos de offentlige, som de mener har bedre forudsætninger for at yde den hjælp, der er brug for.

“ Vi har jo et beredskab som jeg kan se kommer de i situationer, med pumper og sandsække. Det er vel kommunen der skal hjælpe borgerne og måske staten, hvis det er en voldsom situation. (Mand, 50 år, Kaas). ”

“ Når det rammer, er ansvaret hos en blanding af stat, beredskab og forsikring, og 10% hos borgeren. Man kan ikke forvente at få hjælp til det hele men for mange er det et stort chok og man kan ikke overskue konsekvenserne. (Mand, 46, Odense) ”

Hvem har, efter din mening, ansvar for at yde akut hjælp til områder i Danmark, som rammes af en oversvømmelse?

N = 1001

Over halvdelen af danskerne mener, at det er grundejernenes eget ansvar at dække udgifterne efter oversvømmelser

Også de økonomiske omkostninger af en oversvømmelse, mener flest danskere, at staten har ansvaret for (71%). Hvad der dog her skiller sig ud fra de andre spørgsmål om ansvar ifm. oversvømmelser, er ejernes placering. Mens relativt få mener at ejerne har ansvaret for forebyggelse, beskyttelse og akut hjælp, mener mere end halvdelen (56%) at det er ejernes ansvar at dække udgifterne.

I de kvalitative interviews, er den dominerende holdning, at det er grundejernenes eget ansvar at dække udgifterne gennem deres forsikring. Dernæst mener de det er statens og kommunens ansvar at dække de udgifter, der måtte være i forhold til offentlige arealer og bygninger, mens de i mindre grad forholder sig til de udgifter, der måtte være for grundejere, der potentielt kunne betales af staten.

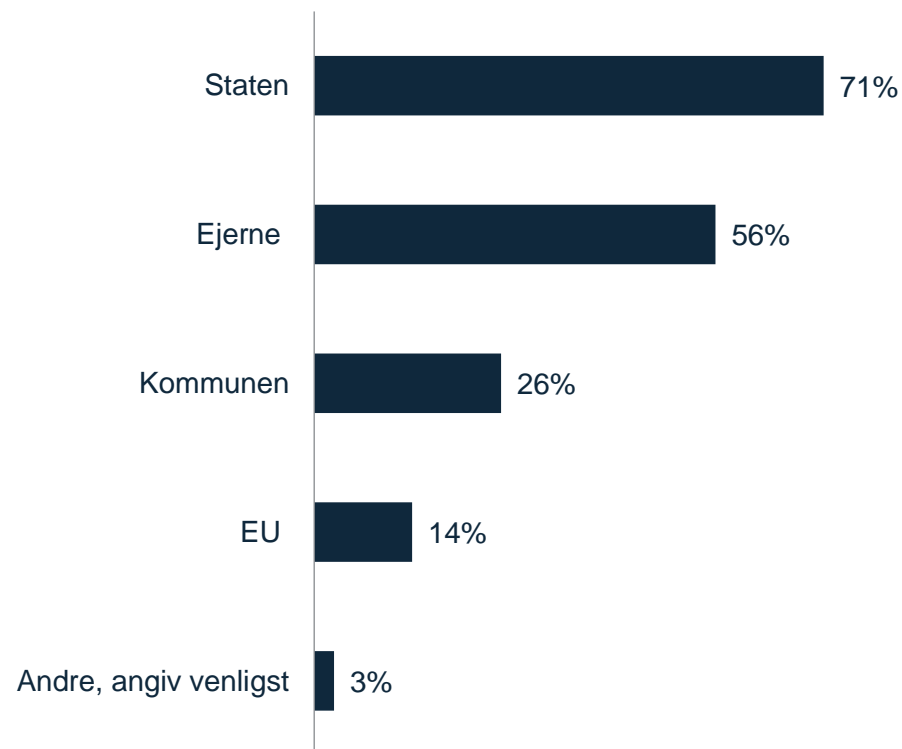
I undersøgelsen er der ikke skelnet mellem, om ejerne har pligt til at tegne en forsikring eller til at dække udgifterne uden om en forsikring. I de kvalitative interviews peger interviewpersonerne imidlertid særligt på det at have en forsikring, der dækker, og samtidig må man forvente, at de fleste ikke kender de konkrete muligheder for at forsikre sig mod oversvømmelser, og Naturskaderådets rolle i dette. Derfor fortæller disse resultater os ikke endegyldigt, *hvordan* danskerne synes, at ejerne af ejendomme, der rammes, skal dække udgifterne.

“ Det primære ansvar ligger ved boligejerne, men der skal også komme en form for hjælp fra forsikringselskaberne og myndighederne, til de der bor i udsatte områder, selvom de selv har valgt det. (Mand, 44 år, Vesterlund) ”

“ Man har et stort personlig ansvar hvis man ved, der kan være oversvømmelse. Det er en situation man sætter sig selv i som boligejer. Så man skal undersøge og beskytte sig så godt man kan, og tegne en forsikring. (Kvinde, 43, København) ”

Hvem har, efter din mening, ansvar for at dække udgifterne efter oversvømmelser i Danmark?

N = 1001

Opfattelse af risiko i forbindelse med oversvømmelser

Infrastruktur, private boligers værdi og landbrugets produktivitet anses for at være i stor risiko for at tage alvorlig skade af en oversvømmelse

Nogle af de faktorer, som af mange danskere vurderes til at være i stor eller meget stor risiko for at tage alvorlig skade som følge af en oversvømmelse, er veje og togforbindelser i et område ramt af en oversvømmelse (41%), værdien af private boliger (40%) samt landbrugets produktivitet (38%).

Vej og togforbindelser i et område *i nærheden* af et område, som er ramt af en oversvømmelse, vurderes til at være en anelse mindre sårbar, og det samme gælder for virksomheders værdier, som i alt 25% vurderer til at være i stor eller meget stor risiko for at tage alvorlig skade af oversvømmelser.

Til sammenligning vurderer kun 16%, at der er stor eller meget stor risiko for at en oversvømmelse gør alvorlig skade på virksomheders produktivitet. På den måde kan det siges, at danskerne forestiller sig, at oversvømmelsen går hårdere ud over virksomheders værdier end deres produktivitet.

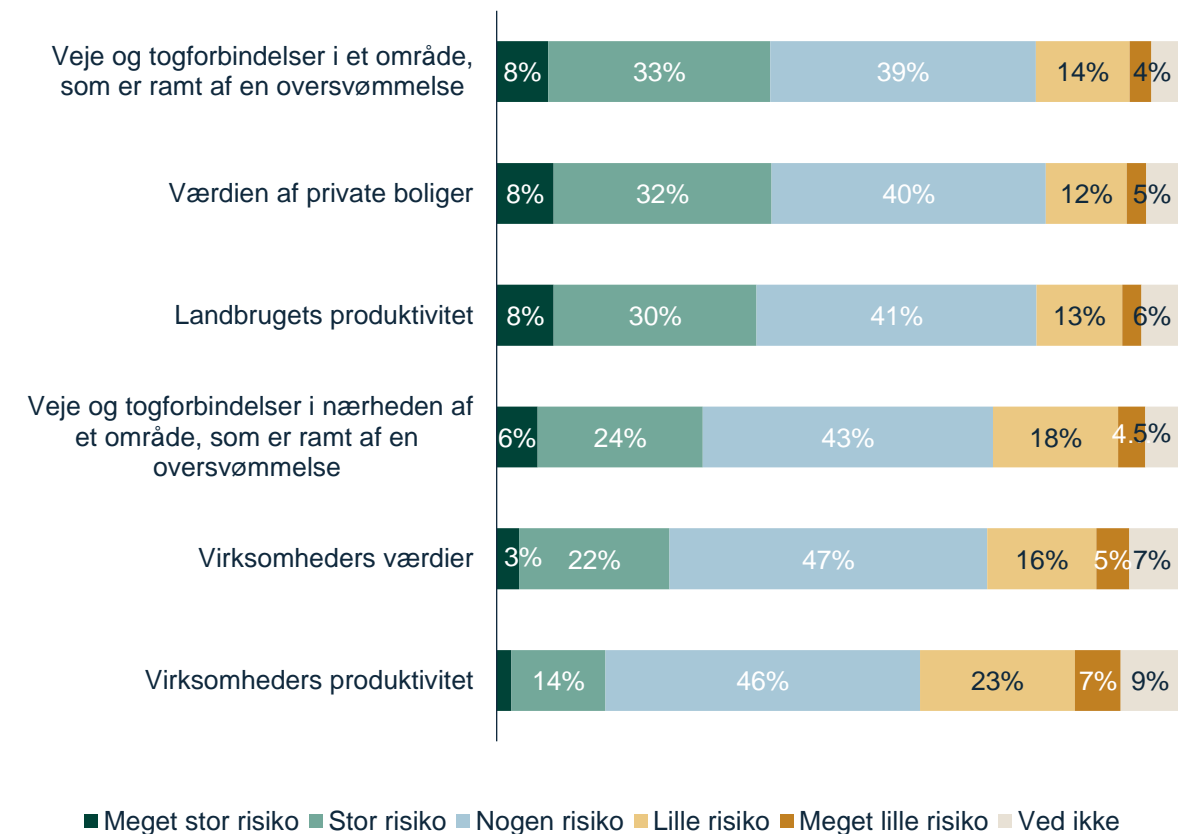
I tråd med dette nævner mange i de kvalitative interviews, uanset om de har oplevet en oversvømmelse eller ej, risikoen for at private boliger tager alvorlig skade af oversvømmelser. For flere fylder de skader en oversvømmelse kan have på virksomhederne også, da flere har oplevet at butikkerne i deres område har været oversvømmet og efterfølgende måtte lukke.

“Jeg tænker på værditab, altså tab af forskellige former for værdier. Og privat er det jo risikoen for tab på ejendommens værdi. Det at bo tæt på vandet afvejes konkret med risikoen for oversvømmelse og skade på boligen. (Mand, 66 år, Roskilde)”

“Det var meget store mængder, jeg ved de butikker der var i gaden, der var dyre butikker som ikke var forsikrede, der var vandskader i kældre, og de måtte slå nøglen om efterfølgende. (Mand, 70 år, Vejle)”

Hvilken risiko vil du vurdere, der er for, at en oversvømmelse gør alvorlig skade på følgende?

N = 1001

Særligt økosystemer og kulturarv vurderes til at være i risiko, men skader på velfærdsydelse og borgernes psykiske helbred fylder også

En forholdsvis stor del af danskerne vurderer også, at der er en stor eller meget stor risiko for, at en oversvømmelse gør alvorlig skade på økosystemer (35%) og på kulturarv, der fx indebærer fredede bygninger (31%). Lidt færre mener, at oversvømmelser risikerer at gøre alvorlig skade på velfærdsydelse og borgernes psykiske helbred.

Cirka en tiendedel af danskerne vurderer, at hhv. borgernes arbejdsdygtighed eller mulighed for at fastholde et arbejde efter en oversvømmelse, samt borgernes fysiske helbred er i stor eller meget stor risiko for at tage alvorligt skade af en oversvømmelse. Disse to faktorer er altså dem, som danskerne anser som værende allermindst udsatte ifm. oversvømmelser.

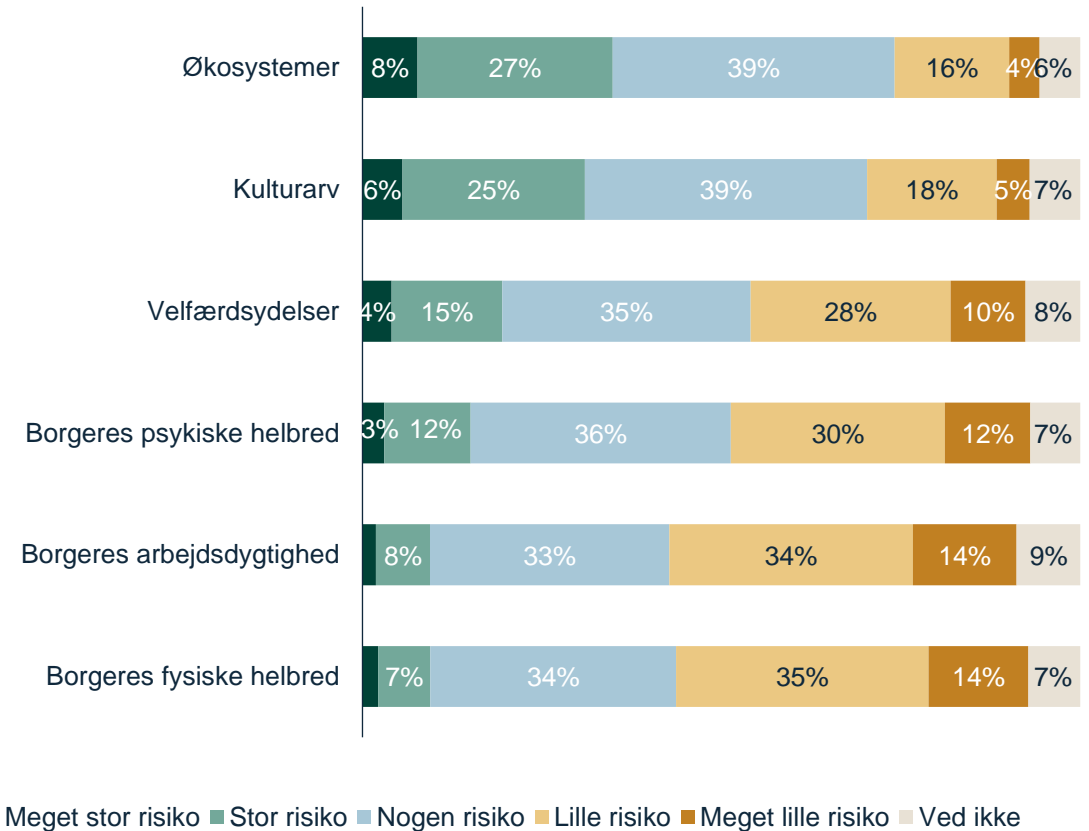
Når interviewpersonerne i de kvalitative interviews bliver spurgt, hvad de mener en oversvømmelse i deres lokalområde vil betyde, lægger flere vægt på risikoen for skade på velfærdsydelse, og enkelte nævner også skade på økosystemer og kulturarv i tråd med besvarelserne til højre. Langt størstedelen vurderer derimod også at borgernes psykiske helbred vil lide under en oversvømmelse, da deres "trykke base" vil forsvinde, og deres liv vil blive "vendt på hovedet". Endeligt nævner nogle få risikoen for borgernes fysiske helbred, blandt andet ved tabte menneskeliv.

“Hjemmet er folks tryghed og base så kan man ikke undgå at folk bliver nervøse og bange. Der følger mange psykiske ting med, når det rammer og alt er ødelagt og alt er vådt. Jeg har set konsekvenserne af det hos dem, vi kender. (Mand, 46, Odense)”

“Oversvømmelser kan også gøre at folk mister livet, men det har vi jo været heldige at ikke opleve. I de danske forhold er det svært at forestille sig. Det er nok typisk materielle skader, der sker. (Mand, 44 år, Vesterlund)”

Hvilken risiko vil du vurdere, der er for, at en oversvømmelse gør alvorlig skade på følgende?

N = 1001

Metode

Epinion

Kombinationen af kvalitativ og kvantitativ dataindsamling sikrer nuancering af den overordnede problemstilling

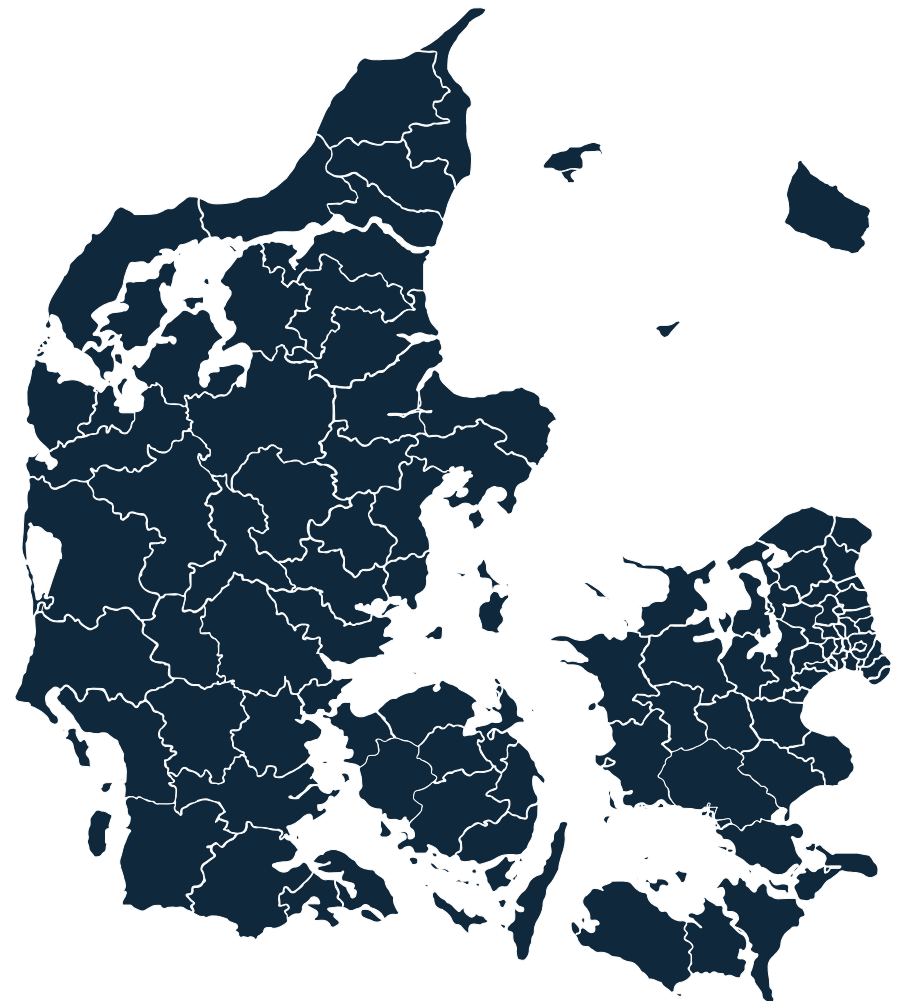
Undersøgelsen er baseret på to på hinanden følgende dataindsamlinger med hvert sit metodiske afsæt.

Kvalitative dybdeinterviews

Indledningsvist er der gennemført 20 kvalitative dybdeinterviews med deltagere fra hele landet. Deltagerne var mellem 35 og 77 år, og bestod af 9 kvinder og 11 mænd. I alt var 12 af deltagerne fra en risikokommune, mens 11 har oplevet en oversvømmelse. Interviewene blev gennemført telefonisk på baggrund af en interviewguide udarbejdet af Epinion i samarbejde med Kystdirektoratet, fra d. 6. februar til d. 17. februar, og havde en varighed på cirka 30 minutter.

En repræsentativ spørgeskemaundersøgelse

Med afsæt i de kvalitative dybdeinterviews har Epinion i fællesskab med Kystdirektoratet udarbejdet en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, og der er indsamlet 1.001 besvarelser blandt et repræsentativt udsnit af danskere. Repræsentativiteten er sikret ved en efterfølgende vejning af data, således at eventuelle små forskelle i køn, alder, region og uddannelse stemmer overens med fordelinger i den danske befolkning.

For at undersøge hvad der påvirker danskernes vurdering af oversvømmelsers konsekvenser, har vi valgt en surveyeksperimentiel tilgang – conjointeksperimentet

Formål

- Formålet med conjointeksperimentet er at isolere effekten af skader inden for hver enkelt sårbarhedskategori på danskernes vurdering af skaderne af en oversvømmelse.
- Den formodede multidimensionalitet ved vurdering af oversvømmelser og udfordringer ved at spørge direkte ind til prioriteringer gør conjointeksperimentet ideelt til at undersøge netop denne problemstilling.

Baggrund

- Som design har conjointeksperimentet rødder tilbage til den tidlige marketingslitteratur, og konceptet kan spores tilbage til starten af 1960'erne.
- Allerede tidligt i litteraturen er det blevet foreslået, at conjointeksperimentet med fordel kunne appliceres på andre problemstillinger uden for marketingsforskning og markedsanalyser.
- Inden for adfærdsforskningen er metoden blevet populær i forhold til at imitere valgsituationer, hvor valgmulighederne i virkeligheden kan variere på to eller flere karakteristika samtidig.

Design

- Fordelen ved conjointeksperimentet er, at designet gør det muligt at identificere den kausale effekt af individuelle karakteristika på samme tid.
- Det er gjort ved at sætte danskerne fire valgsituationer mellem to fiktive områder ramt af en oversvømmelse. Skader efter oversvømmelserne er beskrevet ud fra ti attributter. For hver valgsituation randomiseres beskrivelserne af områderne.
- Når et tilstrækkeligt antal danskere stilles over for et tilstrækkeligt antal valgsituationer, har vi mulighed for at estimere, hvordan de enkelte karakteristika påvirker danskernes valg mellem de to scenarier.

Resultater

- Fordi beskrivelserne af scenarierne varierer tilfældigt, er det muligt at estimere den kausale effekt af skader inden for hver enkelt sårbarhedskategori.
- Hvis danskerne tillægger skader på fx boliger værdi, vil vi se, at sandsynligheden for, at scenarier med skader på boliger vælges er højere end sandsynligheden for at scenarier uden skader vælges. Sandsynligheden ved et bestemt niveau af skader sammenlignes således med en referencekategori, hvor der ikke er nogen skader inden for den givne kategori.

Vi har udvalgt karakteristika, der afdækker de tre sårbarhedskategorier ved en oversvømmelse, og formuleret labels, som søger at være realistiske i deres niveau

Sammensætningen af karakteristika varierer simpelt tilfældigt

Hver oversvømmelses-scenarie sammensættes af tilfældige karakteristika fra listen nedenfor. Det vil altså sige, at der er den samme sandsynlighed for et scenarie hvor alle området indbyggere er afskåret fra lægehjælp og transporttiden fordobles, som et scenarie hvor alle området indbyggere er afskåret fra lægehjælp samtidigt med at transporttiden slet ikke påvirkes. Fordelen ved at gøre det er at vi tilfældigt kan variere scenarierne på tværs af kategorier og undersøge betydningen af denne variation.

En afvejning mellem realisme og udsagnskraft

En indvending mod eksperimentet kunne være, at det ikke er et realistisk scenarie, hvis alle området indbyggere er afskåret fra lægehjælp samtidigt med at transporttiden slet ikke påvirkes. Her er det vigtigt at skelne mellem "umulige" og "usandsynlige" oversvømmelsesscenarier, da det i princippet ikke er *umuligt*, at dette scenarie kan forekomme i virkeligheden. Det er til gengæld afgørende for, at vi kan estimere betydningen af forlænget transporttid, at vi kan variere på denne uden restriktioner. Derfor er *usandsynlige* oversvømmelsesscenarier acceptable. Ikke desto mindre søger vi at formulere skadernes omfang så realistisk som muligt, sådan at danskernes input er relevant for Kystdirektoratets arbejde med reelle oversvømmelsesscenarier – dette kommer til udtryk i, at labels er formuleret så de er realistiske i deres niveau.

Til højre ses et eksempel på en conjointopgave fra spørgeskemaet

Som følge af ekstremt vejr er dele af Danmark blevet oversvømmet. Hvilke af disse to områder, mener du, mærker de **mest alvorlige** konsekvenser af oversvømmelsen?

Oversvømmelse i område A	Oversvømmelse i område B
Alle områdets indbyggere oplever periodiske afbrydelser af deres strøm- og vandforsyning i 12 timer efter oversvømmelsen, og i ugerne efter oversvømmelsen bliver ingen af områdets indbyggere dog afskåret fra lægehjælp eller udrykningskøretøjer .	Alle områdets indbyggere oplever periodiske afbrydelser af deres strøm- og vandforsyning i to dage efter oversvømmelsen, og i ugerne efter oversvømmelsen bliver 40% af områdets indbyggere afskåret fra lægehjælp og udrykningskøretøjer .
Oversvømmelsen gør alvorlig skade på 40% af områdets dyre- og planteliv og to ud af fem lokale naturområder kan ikke længere bruges af borgerne.	Oversvømmelsen gør alvorlig skade på 80% af områdets dyre- og planteliv og fire ud af fem lokale naturområder kan ikke længere bruges af borgerne.
Efter oversvømmelsen må områdets børn holdes hjemme fra skole i en uge og i den første måned efter oversvømmelsen skal indbyggerne typisk bruge dobbelt så lang tid på at transportere sig fra A til B. 60% af dem, der påvirkes af oversvømmelsen, er socialt udsatte.	Efter oversvømmelsen må områdets børn holdes hjemme fra skole i to uger og i den første måned efter oversvømmelsen skal indbyggerne typisk bruge 60% længere tid på at transportere sig fra A til B. 20% af dem, der påvirkes af oversvømmelsen, er socialt udsatte.
Oversvømmelsen gør skade på boliger for 5 millioner kr. og hver anden af områdets virksomheder må lukkes i ca. tre måneder efter oversvømmelsen. Landbruget producerer 20% mindre end i andre år som følge af oversvømmelsen.	Oversvømmelsen gør skade på boliger for 100 millioner kr. og hver tiende af områdets virksomheder må lukkes i ca. tre måneder efter oversvømmelsen. Landbruget producerer 40% mindre end i andre år som følge af oversvømmelsen.
Valg ☐	Valg ☐

